Voi rămîne un exilat cîtă vreme comuniştii vor mai stăpîni ţara

• interviu cu scriitorul Ion NEGOIŢESCU •

CONVORBIRI LITERARE

FONDAT 1867 DE „JUNIMEA"

Săptămînal editat de Uniunea Scriitorilor din România serie nouă nr. 23 (1311) iunie 1991

Ce ne lipseşte ?

Trecînd dăunăzi prin piaţă, am fost fără de voie martorul unei scene cutremurătoare. Cu lacrimi în ochi, o fetiţă de vreo cinci ani îşi ruga mama să-i cumpere căpşuni. „N-avem bani, mamă" i-a zis femeia şi a tras-o repede de lîngă taraba încărcată cu fructe. N-a mai zis nimic fetiţa, însă ochii umezi i-au rămas lipiţi de movila roşie. Şi s-au depărtat tăcute amîndouă, triste amîndouă. Numai părinte să nu fii în aceste timpuri cumplite! Dacă ieşi cu copilul la plimbare, alege străzile fără magazine, fără vitrine, fără vînzători ambulanţi! Şi cum străzile de acest fel sînt tot mai rare, e de preferat să contramandezi, nu contează sub ce pretext, plimbarea. Altminteri, rişti să-i refuzi copilului bucurii elementare: o jucărie, o carte, un fruct, o prăjitură. Cumpărarea lor, odinioară de la sine înţeleasă, a devenit un lux. Însuşi faptul de a avea copii e pe cale să devină un lux. Dacă, fireşte, nu-ţi este indiferent cum îi vei creşte. Iar în ceasul de faţă garanţiile zilei de mîine sînt ca şi inexistente. Postul de care, de bine, de rău, îl ocupi poate fi desfiinţat, întreprinderea îşi poate închide porţile. Cum să faci, în asemenea condiţii, planuri de viitor? cum să te gîndeşti la ce va ti peste un an, peste cinci, peste zece, cînd nu ştii ce-ţi rezervă ziua următoare? Îţi propusesei să-ţi cumperi o maşină, strînsesei chiar o jumătate din bani, numai că, între timp, preţul ei s-a triplat şi economiile adunate cu greu nu-ţi mai ajung nici pentru un televizor. Visai o mobilă nouă, alesesei modelul, hotărîsei şi cum să o aşezi. Însă, peste noapte, ea ţi-a devenit inaccesibilă. Nimic nu mai e sigur. Trăim în provizorat şi nesiguranţă asta ne afectează într-o măsură incomparabil mai mare decît toate mizeriile cotidiene. N-aţi băgat de seamă cît de nervoşi am devenit, cît de irascibili? Ne sare ţandăra din nimic, de parcă abia am aşteptat o ocazie ca să ne descărcăm nervii. Ne certăm cu nevasta dintr-un fleac, ne răţoim la copii de pomană, ne uităm chiorîş la vecinii cu care eram în relaţii amicale, ne repezim fără motiv colegii de serviciu. Fierbem ca nişte vulcani gata să erupă. Dacă ne atinge cineva din greşeală pe stradă, explodăm. Sîntem permanent la cea mai înaltă tensiune. Lucrurile care, altădată, ne făceau plăcere ne sînt acum antipatice. De fapt, nimic nu ne mai place cu adevărat Totul ne calcă pe bătătură, ne irită, ne agasează. Înainte, căutam întîlnirile cu prietenii, bucurîndu-ne de ceasurile petrecute în tovărăşia lor. Schimbam impresii, spuneam bancuri, ne distram, uitînd de grijile zilnice. Acum, vizitele lor ni se par corvezi şi abia aşteptăm să plece pe la casele lor. Un egoism agresiv, pe care nu ni-l bănuiam a ajuns să ne dicteze gesturile, vorbele, poate şi sentimentele. Ne-am pierdut şi buna dispoziţie, şi buna creştere. Ne-am închis în noi înşine, ca în faţa unei primejdii nevăzute. Simţim că ne lipseşte ceva esenţial, dar nu ştim ce anume. Ni s-au spulberat credinţele

(continuare în pag. 2)

Al. DOBRESCU

chacall

Strungul, plugul şi condeiul ?

Ne place, nu ne place, constatăm că, în 45 de ani, am devenit un stat muncitoresc. Nu muncitoresc—ţărănesc, în formula leninistă, pentru că ţărănimea a ieşit de mult din calcul, ci, pur şi simplu, muncitoresc. Din eminamente agricol — eminamente muncitoresc. Precum în cazul vecinilor noştri ruşi, previziunea lui taica Marx a ieşit pe dos : dictatura proletariatului a reuşit unde te aşteptai mai puţin, într-un stat neindustrializat. Ruşii, mă rog, au ţinut să fie originali şi să facă un stat industrial cu mujici, e treaba lor, dar noi, românii cu ce-am greşit în faţa Domnului ?

În vara asta, mai abitir decît în sezoanele trecute, mari mulţimi muncitoreşti se adună în pieţe şi-şi cer drepturile. Legitime. E adevărat, printre manifestanţii revendicativi şi vindicativi, mai pot fi întîlnite şi alte categorii sociale, chiar şi ţărani, chiar şi mînuitori de condei, dar aceste categorii sînt cu totul ornamentale. Şi, lucru important, muncitorimea, prin sindicatele ei cu denumiri extrem de inspirate, vin şi cu o variantă economică proprie, una de-a dreptul revoluţionară, opunîndu-se celei guvernamentale, care pretinde că girează Reforma şi tranziţia spre piaţa liberă. Formaţiunile politice tradiţionale într-un stat de drept, dar şi marile alianţe antitotalitare, par să plătească acum, în faţa forţei muncitoreşti, care ştie un singur lucru exact : vrea să trăiască bine. Dreptu-i că la ultimul mare miting din Piaţa Victoriei, unul din vorbitori a ţinut să precizeze că nimeni nu trebuie să se aştepte la o nouă dictatură a proletariatului, dar numai şi această conştientizare a antireflexului comunist, rostirea ei ne dau frisoane. Spectacolul mitingurilor sindicale e, în sine, năucitor, dacă ne gîndim că numai după un an jumătate, aceleaşi mulţimi care erau forţate să scandeze, la concurenţă cu benzile amplificatoare numele partidului şi al liderului discreţionar, scandează acum, fără nici un efort, cu totul şi cu totul altceva. Oricît ar circula şopîrle că toată această mişcare sindicalist-muncitorească e manipulată de forţe vag oculte, fapt este că fenomenul capătă o amploare nebănuită. Nebănuită, pentru că, totuşi, s-a produs o revoluţie unică în istoria noastră, iar culoarea acestei revoluţii e una de tip larg liberal, asemănătoare, vrem să credem, ţărilor vecine, care par să fi optat deja pentru orintarea spre statul democratic vesteuropean, deci spre instituţiile sale liberale, ferite, printre altele, şi de dictatură proletară.

La ce ne putem aştepta ? Elţîn, aflat recent în vizita la Washington, îi asigură pe americani că experimentul marxist, gata, a dat chix, aşa că, lasă el să se înţeleagă, Estul are un singur model de urmat, Vestul democratic şi prosper. Dar ne poate asigura Elţîn, în aceiaşi termeni, şi pe noi, cei din Est ? Mai mult, ne poate asigura preşedintele României că statul nostru va urma modelul occidental, atîta timp cît idiosincrasiile domniei sale cele mai acute se manifestă tocmai vis-à-vis de acest model ?

Şi-atunci ?

Să presupunem că marile mişcări sindicale din ţară îşi revendică, deocamdată teoretic, un stat de tip muncitoresc şi că acţiunile lor, încă incongruente, sînt în aşteptarea ivirii unui lider harismatic, unul complet necunoscut ? Un electrician ? Un strungar ? Un miner ? Să ne imaginăm, după forţa cu care sindicatele, mai ales cele muncitoreşti, îşi clamează dreptul la hrană şi la bunuri curente, că alunecăm spre un stat de culoarea salopetei şi că idealul revoluţiei anticomuniste din 1989, Reforma, va trece pe planul doi ? Sau trei ? Sau...

E doar coşmarul de-az' noapte.

Bună dimineaţa !

Val GHEORGHIU

Kogălniceanu — 100

Europa, ţara şi istoria

E o temă al cărei interes actual se nutreşte nu atît din multitudinea referinţelor existente, nici din elementele noi ce s-ar putea invoca, la un contact mai intim cu opera în cauză, cît din putinţa de a-i releva atitudinile, stările de spirit produse la „întîlnirea" cu realităţile europene.

Să spunem de la început că aproape nicăieri în opera lui Kogălniceanu, cu atît mai puţin în activitatea lui practică, nu se întîlneşte acel „complex" faţă de „Europa", cu care ne-au deprins atîtea luări de poziţie în ultima parte a secolului XIX şi mai ales în perioada interbelică, pentru a nu mai vorbi de regimul comunist, care a impus o ruptură de lume apuseană, cu consecinţe dramatice pentru întreaga noastră evoluţie mai recentă. La timpul său, Kogălniceanu s-a aflat în situaţia de a opta pentru un tip de societate, care nu era alta decît cea apuseană, tip pe care însă militantul a crezut, cu un bun temei, că trebuie să-l adapteze la realităţile româneşti. Europa constituia îndeobşte pentru partizanii renovaţiei social — politice la Dunărea de Jos un antipod al „barbariei", care în chip curent se identifica de secole cu lumea otomană. După restabilizarea domniilor pămîntene, generaţia lui Ilie Tăutu a putut spera o clipă în dubla uvertură ce se anunţa, spre vest şi spre est, fără limite. Protectoratul rusesc a instituit însă curînd un control atent al procesului de modernizare, ceea ce a produs o reacţie ostilă din partea noii generaţii. „Europa" devenea atunci nu numai un etalon de civilizaţie, ca în însemnările lui Dinicu Golescu, I.Codru — Drăguşanu ş.a., ci deopotrivă un mijloc de a contracara asiduităţile protectoratului.

Pentru Kogălniceanu această Europă a prins chip mai întîi prin dascălii francezi şi lecturile din timpul şcolarităţii ieşene, apoi prin contact nemijlocit cu realităţile ei din zona centrală sau apuseană a fost aceea care a contribuit, îndeosebi prin cercul protestant din Berlin, la modelarea spiritului său. Prima i-a inculcat respect pentru generoasele idei de la 1789, a doua un respect la fel de mare pentru realităţile concrete de oriunde. „Nu este ţară din Europa în care să nu fi călcat piciorul meu, nu este stare a societăţii să nu fi observat de aproape". De la insulele scandinave pînă la patria lui Temistocles şi a lui Solon, de la vechea Bizantie, reşedinţa măreaţă a sultanilor, pînă la coloanele lui Ercul am îmblat toate ţările, am trăit cu luxul celor mari şi cu lipsa celor mici", spune Kogălniceanu, prin intermediul unui personaj din **Tainele inimei.** A cultivat prietenii în Polonia, a aplaudat spiritul nou ce se înfiripa în metropola habsburgică, a cunoscut de aproape pasiunea libertară a spaniolilor, i-a admirat pe italieni la ei acasă, i-a urmărit pe turci în capitala imperiului suzeran. Contrastele întîlnite au fost pentru el stimulatoare în direcţia unei gîndiri mai coerente asupra modernizării. Decalajele sesizate nu l-au descumpănit, ca pe Alecsandri, ci l-au fortificat în ambiţia de a contribui la anularea lor cît mai rapidă. Reformismul prusac şi evoluţionismul britanic sînt elementele ce au nuanţat viziunea lui Kogălniceanu asupra Europei, sugerîndu-i o privire critică asupra modelului francez, spre care se îndreptau cele mai multe speranţe. A condamnat de aceea mania imitaţiei, traducerile întreprinse fără spirit selectiv şi fără respect pentru adevăratele trebuinţe ale culturii. Nu se poate ajunge la civilizaţie „caricaturizînd alte naţiuni mai educate", ci stimulînd creaţia proprie, ameliorînd moravurile, conduita civică, imaginea noastră în afară. Pe Alecsandri îl certa că se lasă prea sedus de ceea ce văzuse la Paris. „Adevărata civilizaţie stă în iubirea de patrie şi de viitorul ei, stă în respectarea legilor, în desfiinţarea sclavajului, care, spre ruşinea noastră, există încă în patria noastră ; stă în egalitatea persoanelor, fără distincţie de rang şi naştere", scria Kogălniceanu într-o misivă către surori, la 1837, atunci cînd el însuşi înţelegea să participe la schimbarea acelei imagini prin lucrări de un vast interes asupra istoriei şi culturii româneşti.

„A face cunoscută ţara mea Europei", iată una dintre misiunile pe care şi le-a asumat Kogălniceanu. Va merge însă mai departe, dincolo de sfera istoriografiei, militînd pentru schimbarea realităţilor înseşi din patria sa. Prin **Histoire de la Valachie**, voia „să arate europenilor" cine sînt românii, mîhnit că imagini false existau încă pe seama acestora, contribuind la îndrumarea „opiniei" de pe continent. Prin măsuri legislative şi pritr-o administraţie inteligentă, va căuta să modifice atitudinea faţă de muncă, să instituie respectul legii, să formeze o societate civilă cît mai aptă de a reacţiona la cerinţele timpului. Era important aşadar ca discursul istoriografic să fie sprijinit de o politică a culturii şi de reforme graduale. „Tiparul ar fi cel mai sigur şi mai grabnic mijloc ca să ajungem la civilizaţia societăţii europene", opina Kogălniceanu în **Cuvînt introductiv**, convins că astfel se poate stimula spiritul creator al naţiunii şi remodela imaginea acesteia în lume. În atenţia istoricilor europeni, mai ales, strîngea laolaltă acele **Fragments tirés des chroniques moldaves et valaques** menite a servi la cunoaşterea istoriei lui Petru cel Mare, Carol XII, St. Leszczynski, C. Brâncoveanu, D.Cantemir, iniţiativă remarcabilă tocmai prin faptul că autorul căuta astfel să introducă, fără complexe, probleme, figuri şi surse româneşti în istoriografia europeană. Aceeaşi dezinvoltură se remarcă şi în felul de a gîndi realităţile social politice. „Ce aduceţi, în adevăr, din ţări străine, voi, europenii cei noi ?" Întrebarea cutărui personaj din **Tainele inimei** reflectă poziţia critică a autorului una persiflînd cu umor prezumpţia celor care se socoteau deja „franţujii Răsăritului", în timp ce alţii puteau fi mai curînd „chinejii Europei"

Cît priveşte programul însuşi de reforme, acesta nu putea rodi cum se cuvine decît treptat, pe seama unei multitudini de factori. „Europa, ţara şi istoria ne vor ţine seama de greutăţile în care ne aflăm şi de marea nevoie să nu facem mai mult", spunea Kogălniceanu în Adunarea ad — hoc. Dar a ajuns el însuşi să pună în practică o serie de idei reformatoare susceptibile să aşeze România în rîndul ţărilor civilizate şi să-i asigure „un interes european".

•

Al. ZUB

Uimitoarele peripeţii ale unui comunist zamparagiu

1. Înainte de a deveni „instituţie prezidenţială", încheietorul de pluton al primei liste fesenisţe respingea „punctul 8" sub motiv că în ţara noastră „au fost 3,8 milioane de comunişti". Din avion privind lucrurile, aşa este. Coborînd din avion, avem a cerceta însă ce au în comun comuniştii din convingere, care „au făcut totul pentru a traduce în viaţă scumpele idealuri ale omenirii", cu cei infinit mai mulţi pe care îi ilustrează semnatarul acestor rînduri.

2. „Unde şi cînd m-am ivit în lumină, nu ştiu" — stă scris într-unul dintre **Poemele luminii.**

Încadrat de aproape un an ca tehnician viticol la C.A.P. Văleni, judeţul Vaslui, observ „la chenzină" că mi se trag cam multi bani ; dînd glas nedumeririi, mi se spune că „impozit, cotizaţie la partid..." Ce partid ? Ei, eşti doar membru de partid... Eu ? Da, dumneata ! De cînd ? Păi, de mai bine de jumătate de an.

Cu mai bine de jumătate de an în urmă mi se propusese, în adevăr, de către activistul Digeratu, să intru în partid. Vom vedea — a fost, în esenţă, răspunsul meu.

3. Răcan la o unitate din Ploieşti. Dacă obţineţi „foarte bine", ne zice căpitanul înaintea verificărilor de încheiere a „perioadei", vă dau permisie. Obţin şi eu, dar în loc de permisie, mă văd propus să fiu primit în partid. Ocazie cu care, Dumnezeu ştie cum, descoperă că deja sunt „membru". Pus în discuţia O.B.-ului, vot de blam cu avertisment.

4. Asistent la catedra de filosofie a politehnicii ieşene. Prin '74 vine zvon că toţi trebuie să fim „membri". Eu, care în cei cinci ani de studenţie la universitatea din Iaşi uitasem cu desăvîrşire că-s membru, n-am ce face şi-mi trădez „calitatea". Din nou în discuţia B.O.B.-ului, din nou vot de blam cu avertisment. Ultimul, mi se atrage atenţia.

5. Am tot spus, pe atunci, la cei din jur : decît şedinţă, prefer să car saci cu pietre. Deşi ştiu că mi-i în joc pîinea, nu reuşesc să prind decît, în medie, una din trei. Inevitabilul nu întîrzie. Prin '76, cade al treilea vot de blam cu avertisment.

6. Decis să mă cuminţesc, mă supun supliciului lunar, mizînd să-l mai atenuez cu lecturi palpitante. Figura nu ţine mult, prezidiul condamnă în mod ferm o aşa sfidare. O dată, de două, de trei ori. În cele din urmă, sunt lăsat în pace, ca unul căruia-i fileazā o lampă.

7. Muştruluit din cînd în cînd pentru pasivitate, ajung în decembrie '89. Era, cred, 7 decembrie. Şedinţă O.B. Pasivul notoriu devine activ. Întreaga Europă de Est este în fierbere, iar noi ne facem că n-auzim, nu vedem — zic eu. Cum îţi permiţi toarşu, sare secretaru', pe ce bază faci asemenea afirmaţii, scrie aşa ceva în organu' partidului nostru ? Interpelare căreia nu mă pricep să-i răspund decît părăsind sala. Şi aşa se încheie cariera unui „membru" care, îmi închipui, este mult mai tipic pentru „comunistul român" decît cei vizaţi de „punctul 8".

D. N. ZAHARIA

Ce ne lipseşte ?

(urmare din pag. 1)

şi obişnuinţele, fără a dobîndi în schimb, altele. Mizeria prezentului şi nesiguranţa viitorului sînt de vină. Ele ne-au făcut de nerecunoscut. Orice convorbire degenerează în lamentaţie pe tema grelelor condiţii de viaţă. Preţurile în creştere, lipsa banilor, spaima zilei de mîine sînt obsesiile românului. Şi ce e mai trist e că nimeni nu vede altă ieşire din impas decît plecarea în străinătate. Cu orice risc. Nu starea politică îi împinge pe oameni spre Occident, ci ruina economică. Speraseră într-o redresare, fie şi înceată, însă dezamăgirile i-au copleşit. „Dacă mi se rupe şi perechea asta de pantofi — spunea cu amărăciune un muncitor din construcţii —, se cheamă că trebuie să rabde de foame o săptămînă întreaga familie". Mai bine plec în Australia, am văzut în ziar că acolo se caută meseriaşi". Întrebarea e : poţi să nu-i dai dreptate ? Poţi să-l convingi că e mai bine să rămînă în ţară, abia tîrîndu-şi zilele ? La urma urmei, trăieşte o singură dată, şi atunci ca vai de lume. Ne pleacă specialiştii, cu deosebire cei tineri, ne pleacă toţi cei decişi să muncească şi nici că ne pasă. Nu întreprindem nimic pentru a-i determina să rămînă, de parcă ne-ar prisosi minţile şi braţele. Vom fi, în scurtă vreme, o ţară locuită exclusiv de leneşi, hoţi şi bişniţari. Pînă ce hoţii nu vor mai avea ce fura, iar bişniţarii ce vinde. Probabil că atunci ne vom trezi. Însă va fi nespus de tîrziu.

Voi rămîne un exilat cîtă vreme comuniștii vor mai stăpîni țara

• interviu cu scriitorul Ion NEGOIȚESCU •

Dan Radu Stănescu: Încă din primele zile care au urmat evenimentelor din decembrie '89, ascultam la radio „Free Europe", o declarație a dv. prin care vă anunțați întoarcerea neîntîrziată în țară. Iată că, la mai bine de un an, vă găsesc tot în apartamentul dv. din München. Ce v-a determinat să vă modificați hotărîrea?

Ion Negoițescu: Hotărîrea de a mă întoarce definitiv în țară, după o absență de peste un deceniu, a fost atît de imediată, de spontană, deoarece era adînc motivată pe două planuri, unul subconștient și celălalt conștient. Primul ține de inconfortul moral al exilului. Într-adevăr, chiar dacă siguranța personală și socială sînt superioare în Occident, față cu toate primejdiile ce pîndesc „acasă" —, cel care continuă să-și facă din temele și preocupările de „acasă" ocupația principală, cel care, în Occident, n-a renunțat niciodată la statutul de exilat, se vede permanent și irezistibil tentat a se întoarce pe meleagurile natale. Pentru un Ionescu sau un Cioran, care au devenit scriitori francezi, glorii ale limbii franceze, renunțînd astfel la calitatea lor de români, problema întoarcerii nu se pune nicidecum, ei nefiind în nici un fel în exil. Probabil că abia trecutul lor românesc li se pare, retrospectiv, un exil. Pentru Soljenițin sau Zinoviev, care n-au încetat o clipă de a activa ca exilați, realizînd forma cea mai înaltă a statutului de exilat, problema întoarcerii rămîne însă întotdeauna deschisă. Al doilea plan, al conștiinței, ține de împrejurarea că, avînd la îndemînă precedența evenimentelor din Polonia, Ungaria și Cehoslovacia, am crezut și eu, ca mulți alții, că și România va urma calea acestor țări, de reintegrare sinceră și reală în Europa democratică, spre a deveni o componentă naturală a civilizației continentale moderne. Cînd am rămas în Occident s-a spus și despre mine ca despre alții: Negoițescu „a ales libertatea". Am replicat atunci, protestînd, că n-am ales nimic, deoarece în libertate am crezut întotdeauna și toată activitatea mea publică vreme de decenii, în țară, s-a desfășurat clar în numele libertății pe care am slujit-o permanent, nu fără a fi suferit pentru aceasta. Dacă am ales totuși la acea dată ceva, aceasta a fost civilizația europeană, din care România fusese silnic smulsă, cu ajutorul comuniștilor, încă de pe cînd tinerețea mea abia începea. Libertatea ți-o poți păstra chiar și în închisoare: nu am scris oare acolo versuri care o proclamă? N-am conceput oare după gratii „planul" Istoriei literaturii române, care la publicarea lui în Familia, în 1968, a stîrnit atîta vîlvă tocmai pentru sta sub semnul libertății conceperii sale, sfidînd realismul socialist? Am renunțat deci să mă întorc în țară, deși dorința aceasta mai era încă puternică și după ce vizitasem Bucureștiul în ianuarie '90 și mai nutream iluzii în privința drumului pe care urma să pășească cît degrabă România. Am renunțat fiindcă în grabă s-au risipit iluziile. Fiindcă țara noastră a încăput iar pe mîna comuniștilor, străini — prin natura lor — de orice idealuri democratice, activitatea lor politică țintind chiar menținerea structurilor, mentalității și obiectivelor comunismului. Manipulările criminale din decembrie 1989 și mai apoi din martie și iunie 1990 constituie baza unui regim de cel mai rău augur pentru viitorul poporului nostru. Nu este de conceput ca tocmai oamenii care prin complotul lor perpetuu, timp de decenii, împotriva poporului român, să preia sarcina de a anula efectele nocive ale acestui complot. Faptele lor de zi cu zi, acum, o probează. Iată prin urmare motivul pentru care, cine se află deja în exil, în semn de protest împotriva comunismului, trebuie să-și continue protestul sub această formă, cîtă vreme comunismul mai stăpînește țara. Asemeni lui Soljenițin și Zinoviev, au înțeles aceasta și Paul Goma și Dorin Tudoran și ceilalți exilați români care nu s-au întors acasă.

— Din cifrele oficiale difuzate de mass-media de aici, românii ocupă primul loc între cei care cer azil în Germania. Autoritățile române, inclusiv președintele țării, insistă asupra factorului economic în explicarea acestui exod. Explicația vi se pare suficientă?

— Întrucît situația economică a unei țări depinde de sistemul ei politic, disperarea economică a celor ce continuă să părăsească țara noastră spre a se stabili în Occident este în fond o disperare politică. Pentru că nu cred în viitorul politic al României actuale, condusă de comuniști, cetățenii ei nu au încredere nici în viitorul ei economic. Orice român lucid și cinstit își dă seama de nesinceritatea funciară a actualilor conducători ai țării, care proclamă democrația fără să o practice. Conducători care, dacă Uniunea Sovietică și-ar redobîndi capacitatea de a-i garanta, s-ar întoarce brusc și fericiți la comunismul de tip sovietic ce este însăși vocația lor veritabilă, prin naștere, prin educație, prin interese.

— Ați vizitat România, pentru prima dată după exilul dv. voluntar, în ianuarie 1990. Ce vi s-a părut schimbat în bine față de perioada anterioară și care sînt lucrurile care v-au dat impresia că ar avea cele mai puține șanse să se schimbe?

— Singurul lucru care m-a impresionat atunci în bine a fost doborîrea zidului fricii, avînd drept consecință directă, în continuă manifestare pînă astăzi, presa noastră liberă, activă în cel mai înalt grad, inteligentă și fermă în opoziția ei la comunismul ce inspiră pe conducătorii țării. Totuși nu mai sînt convins acum că zidul fricii n-ar putea fi iarăși cu aceeași eficacitate reinstaurat. Lipsa de entuziasm a conducătorilor României față de această libertate a presei sare oricui în ochi. Spre deosebire de adevărații democrați, conducătorii comuniști, care cochetează acum cu democrația din motive tactice, nu promovează în nici un fel libertatea presei, nu o încurajează, nu lucrează la realizarea ei cît mai deplină, ci o sabotează cît pot; dacă o admit, o fac de nevoie și nu din convingere, siliți fiind de factori externi, de Occidentul de unde se așteaptă ajutoarele care să scoată țara din mizeria neînchipuită, din catastrofa materială provocată de comunism. Modul cum se tipărește azi în România și modul de difuzare a presei libere arată indispoziția profundă a conducătorilor țării față de ea. Ca să nu mai vorbesc de scandalul televiziunii, denotînd chiar disprețul conducătorilor noștri față de populația care are nevoie de televiziune ca de cea mai eficace școală democratică: nu prin lecții teoretice, ci prin practica de zi cu zi.

— În procesul de democratizare a țării, care ar fi, după dv., rolul scriitorului, al intelectualului în general?

— Repet ce am spus încă mai demult: scriitorii, intelectualii în general au datoria, **acum**, să facă politică activă, curajoasă, să se încadreze în partide, să ajute direct la îmbunătățirea acțiunii partidelor în viața politică a țării. Comuniștii, care își cunosc mai bine ca oricine interesele, și-au organizat de îndată un nou partid, F.S.N.-ul, după ce vechiul lor partid s-a spulberat. Scriitorii și intelectualii trebuie să dea viață acelor partide care promovează sincer democrația. Emulația intelectuală este fără îndoială importantă și ea e impresionantă nu o dată, ca de pildă în cazul Editurii **Humanitas** ori al revistei **22**, dar în vîltoarea teribilă de azi toate acestea trebuie să însoțească politica, nu să o suplinească.

— Nu demult am citit cartea doamnei Anneli Ute Gabanyi intitulată „Revoluția neterminată". M-aș opri asupra termenului de „revoluție" pe care nu puțini comentatori din străinătate, dar și din țară, îl consideră impropriu. A fost sau este în curs o revoluție?

— N-aș putea să spun că în România, după scuturarea sîngeroasă din decembrie '89, n-ar exista simptomele unei revoluții, dar totul se înfundă, se înglodează, încît mai curînd putem vorbi de o evoluție împiedicată, greoaie, foarte tulbure. Pentru conducătorii comuniști ai țării noastre, libertatea și democrația reprezintă în orice caz o contra-revoluție. Nu mă îndoiesc că în ochii vechiului comunist Alexandru Bîrlădeanu, care prezidează azi parlamentul, deputații opoziției mai recalcitranți apar drept forțe contrarevoluționare.

— Cum apreciați manifestația nonstop desfășurată în Piața Universității din București în perioada aprilie — iunie 1990?

— Mi-am pus și eu multe nădejdi în cele ce se întîmplau în Piața Universității din București, unde mi s-a părut a întrevedea renașterea unei veritabile democrații românești, prin tineretul curat și plin de idealuri. Mi-am declarat și eu adeziunea la mișcarea studenților bucureșteni, care au învățat bine lecția timișorenilor. Din păcate, pe de o parte, au lipsit din mijlocul lor, din „balcon", prea mulți intelectuali de frunte ai țării, care s-au mulțumit să-i aprobe „de după perdea". Prin balconul Universității ar fi trebuit să șuvoiască intelighenția românească. Pe de altă parte, au lipsit, chiar din rîndul acestor tineri admirabili, adevărații lideri politici, conștienți de democrație și de valorile ei. A lupta pentru democrație sub chipul lui Eminescu mi se pare nu numai o confuzie regretabilă, dar și o aberație. Cu toții iubim pe Eminescu ca întruchipare a geniului poetic românesc. Dar oricine se înhamă la carul politicii trebuie să știe că ideologul politic Eminescu a fost un adversar neîmpăcat al democrației liberale, manifestîndu-și cît se poate de spectaculos vederile în ziaristica lui. Cum să pornești la reinstaurarea democrației românești luînd drept idol pe Eminescu, ferocele ei adversar? Să ne dezbărăm o dată pentru totdeauna de confuziile cu care ne-a deprins mentalitatea ceaușistă, încă atît de vie în rîndurile românilor.

— În cadrul sistemului pluripartit instituit la noi în țară, partidul de guvernămînt, dar și opoziția parlamentară — atîta cîtă e — și-au decepționat părți semnificative de simpatizanți. Care credeți că au fost greșelile unora și ale celorlalți?

— Ca și tineretul nostru universitar, opoziția politică românească, organizată în partide, duce gravă lipsă de lideri. Această lipsă a avut drept consecință reticența față de partide a generațiilor mijlocii și tinere, care ar fi trebuit să le învie și să le profileze. Nici liberalul Radu Câmpeanu, nici țărănistul Ion Rațiu nu sînt oameni care să facă față momentului istoric, moment care cere să înfrîngi ambițiile și calculele personale, să servești numai imperativul național. Dacă ar fi fost mai luminați, ei ar fi trebuit să propună ca președinte provizoriu o persoană de mare prestigiu moral, după cum ar fi trebuit să se retragă din alegerile necinstit organizate. Dacă în general ar fi opus nomenclaturii o opoziție dîrză, probabil că altfel ar arăta azi viața politică a țării.

— După cum știți, în luna noiembrie a anului trecut s-a constituit la București Alianța Civică, forum apolitic ce-și propune să militeze în favoarea afirmării drepturilor unei societăți civile în România. Cum priviți activitatea acestui organism?

— În momentul actual, **Alianța civică** ar trebui să devină partid politic sau să activeze clar în favoarea partidelor politice care cred sincer în democrație și o apără cu sinceritate, să colaboreze intens cu ele. Mi se pare însă că și **Alianța Civică**, pe care o respect întru totul, e în criză de lideri politici în stare să canalizeze treburile obștești în mod decisiv. Oare să treacă întreaga societate românească printr-o prelungită criză, care o paralizează istoric? Urmări triste ale faptului că noi, intelectualii și scriitorii, nu ne-am făcut datoria în vremea ceaușismului, organizînd o mai amplă disidență, o mai temeinică opoziție. Ne-am lăsat purtați de o adevărată lene istorică de tipul lui „nu se poate face nimic". Așa cum astăzi unii se lasă amăgiți de mituri defetiste iresponsabile, întreținute desigur de securitate, de genul Malta — Ialta.

— Știu că urmăriți, fie și cu intermitențe, presa românească, atît de bogată și de diversă în ultimul an. Ce imagine v-ați format asupra ei și asupra modului în care se exercită la noi libertatea presei?

— Admirabilă presă de opoziție, susținută de atîtea condeie literare ascuțite, inteligente și devotate, aplicîndu-se competent problemelor politice, ca și cum mînuitorii lor s-ar fi exercitat mulți ani pe acest făgaș, dar care adesea răsună în gol, nu însumează ecourile cuvenite pentru că nu-și creează și un versant politic pozitiv, de factură partinică: realitatea politică o reprezintă întotdeauna partidele. Dacă țărăniștii fac bine, spune-o răspicat.

D.R.S.: — Dacă ar fi să vă cer un sfat, cum mi l-ați formula: „Întoarce-te în țară și publică acest interviu sau „rămîi aici și militează dincolo de granițe pentru instaurarea democrației în România"?

— Fă așa cum ești convins că poți mai bine servi țara, în lupta cu comuniștii români, această luptă contînd înainte de orice, căci de reușita ei depinde soarta poporului nostru.

Consemnat
Dan Radu STĂNESCU

Mihai EMINESCU

„Pe arborul tăcerii...

„Pe arborul tăcerii creşte fructul ei, pacea" — zice un frumos proverb arab, care se aplică întrucîtva la atitudinea modestă de astăzi a presei române.

Intr-adevăr, pare că s-ar fi dat un mot d'ordre ziarelor liberale şi afiliaţilor de a păzi un silenţiu tăcut sau o tăcere silenţioasă, după cum ar zice d. Pantazi Ghica, asupra activităţii acestei sesiuni estraordinare, în care s-a pus la caie cestiunile cele mai grave pentru viitorul României.

Această tăcere se manifestă prin deosebitul interes etnologic ce-l arată ziaristica pentru regiuni depărtate, unele pentru Bosnia şi Erţegovina, altele pentru Afganistan şi pentru îndrăzneţul Şir-Ali, încît, urmîndu-se acest metod de-a discuta cestiunile, vom ajunge mai departe, pînă ce concertul penelor oficioase va ajunge la o simfonie asupra descoperirilor din Africa Centrală; iar treburile negrilor vor avea onoarea de a întuneca prin importanţa lor pierderea unei bucăţi din pămîntul patriei.

Astfel, pe cînd turcii împresurau Bizanţul, înlăuntru se discutau şi se certau asupra unor subtilităţi teologice, iar azi, cînd slavismul loveşte cu talazurile sale de invaziune corabia statului român, pasagerii acestei corăbii fără busolă şi fără ancoră, corupta generaţie de astăzi începe a avea un semnificativ interes pentru cestiuni de pură etnologie. În zadar s-au ridicat glasuri spre a arăta că într-altă direcţie ar fi trebuit să pornească corabia, că vîslaşii au apucat pe unde talazurile sînt mai mari şi stîncile mai primejdioase; societatea din corabie, superficială şi plină de zădărnicii, nu încetează sau de a se certa pentru cea mai bună formă a organizaţiei omeneşti, pe cînd nu are nici pe cea mai rea, sau tace atîrnîndu-se de cîte o cruciuliţă rusească.

Deci Basarabia s-a dus de unde nu se va mai întoarce, în sînul negrei străinătăţi. În zadar moldovanul va mai privi în zile senine din vîrful Ceahlăului în zarea depărtată Ismailul, Cahulul, Bolgradul şi ţărmii Mării Negre, în zadar va vedea departe, ca margine a orizontului său, Cetatea Albă şi Chilia; ceea ce va vedea din punctul din care Alexandru Voevod cel Bun va fi rotit ochii pentru a-şi măsura ţara cu agerimea lor, ceea ce va vedea va fi pămînt înstrăinat. În zadar îşi va aduce aminte omul cunoscător de cele trecute, cum că, tari ori slabi, în trecut nu s-a găsit unul dintre noi care să consfinţească pierderea pămîntului sfînt al patriei, astăzi va găsi sute de oameni, aleşi în Sfatul ţării, cari au căutat zile întregi formula ca să scape de acel pămînt, căutînd a masca cu fraze patriotice lipsa lor de statornicie şi de bărbăţie, lipsa lor de adevărat şi energic patriotism.

Iar poporul? Poporul tace, petrece cu jucării, cu părăzi, cu intrări triumfale; poporul, care şi-a vărsat sîngele şi aurul pentru a ţine pe umeri o politică nesocotită şi criminală, va găsi în fraze jurnalistice, în laudele linguşitorilor săi, în panglicăriile demagogiei făţişe şi a celei mascate o despăgubire meritată pentru pierderi reale şi ireparabile.

Aceiaşi oameni cari vorbesc totdeauna de dînsul, se numesc reprezentanţii lui par excellence şi găsesc neapărat consultarea lui dacă un profesor ignorant a fost dat afară sau un cetăţean beţiv a mîncat bătaie la alegeri, aceiaşi oameni găsesc cu totul de prisos de a-l consulta cînd e în joc soarta lui întreagă. Pentru România cestiunea că d-nii Vizanti sau Daniileanu îşi pierd posturile sau că un guvern a avut candidaturi oficiale sînt lucruri de zece ori mai importante decît pierderea a trei ţinuturi şi anexarea unei ţări a cărei cultură va costa minimum două sute de milioane.

Şi care e motivul că nu se consultă ţara tocmai cînd e mai mare trebuinţă de aceasta?

Pentru că sînt ruşii în ţară — răspunde d. Holban, viitorul prefect din Dobrogea cu 1 500 de franci pe lună.

Pentru că sînt ruşii în ţară. Dar oare Senatul n-a fost dizolvat asupra intrării ruşilor, iar actualul Senat n-a fost ales pe cînd talazurile invaziei acoperise Moldova? Oare nu tocmai corpul acela, care ar fi putut rezista, care ar fi putut împiedica acţiunea fatală a unui guvern vitreg, a fost dizolvat spre a se convoca altul într-un termen mai scurt decum prevedea legea şi sub imediata impresie a invaziei?

Fost-a cineva care să spuie poporului în ce stare vor ajunge fraţii lui din Basarabia cedată, pentru a-i trezi instinctul de conservare şi bărbăţie?

Rusia a intervenit cu generozitate în neliniştile agrării din Bulgaria şi Erţegovina, căci substratul material al neorînduielilor din Turcia a fost, ca totdeauna, o cestiune economică. Dar oare ştie d. Holban, prefectul de Tulcea, ce e în Rusia?

Nu e acolo poporul supt şi istovit de tot felul de dări nedrepte, nu a devenit ţăranul rusesc chiar o adevărată raia? Nu e arbitrariul agenţilor guvernului mai mare decît a celor turceşti, nu lipsesc toate garanţiile siguranţei şi libertăţii personale?

Relele Turciei moscovite, sub care încape Basarabia, sînt cu mult mai mari decît ale Turciei balcanice. Neliniştile din Bosnia, Erţegovina şi Bulgaria sînt pe zece părţi întrecute de cele din ţinuturile Cirigin din gubernia Voroneş, Cernigov şi altele din Rusia. E destul ca ţăranul să fie acolo nemulţumit cu soarta lui pentru ca guvernul rusesc să prefacă ţara într-un pustiu. În momentul în care ruşii au plecat spre a elibera Orientul, limba polonă se alunga din oficiile Poloniei; tipărirea de cărţi în limba ruteană era oprită; era oprit chiar de-a citi în note la scrieri istorice textul unor documente vechi, scrise în limba malorosiană; era oprit cu asprime de a cînta în concerte arii malorosiane.

Sub forma monarhiei absoulte domneşte cel mai mare arbitrariu administrativ; se rusifică cu sila tot ce nu e moscovit; biserica a devenit o poliţie a conştiinţei care închide în temniţi mii de oameni de altă religie; pentru o vorbă liberă sau un şir liber tribunalele dictează pedepse neomenoase, condamnă la muncă silnică în minele de plumb fete în vîrstă aproape copilărească şi băietani de pe băncile şcolii, pentru nimicuri, pentru credinţe cari au trebuit să se nască ca idealuri nerealizabile în întunericul acelor internate în care semicultura şi pospăiala e un mijloc pentru o mai adîncă barbarie decît aceea a unui popor primitiv.

Şi aceasta nu le spunem noi; le spune un rus chiar, un profesor de universitate, d. Dragomanov, care a fost destituit din catedra sa de la Chiev pentru că a încercat a scrie asupra limbii malorosiane.

Şi dacă o asemenea soartă aşteaptă pe slavi chiar în împărăţia Moscului, ce soartă va aştepta oare pe bieţii români din Basarabia!

Cu toate că o străinătate neagră şi nendurătoare, barbară şi robită şi-a întins ghearele asupra unei părţi din ţara noastră, Camerele actuale au autorizat, neautorizate ele înşile, cedarea provinciei, fără a crede de cuviinţă de a consulta poporul. La ce trebuie să ştie poporul sub ce soi de stăpîni va ajunge o parte a lui, sub ce stăpîni e amenintat a cădea întreg?

Cîteva numiri schimbate ale uliţelor Bucureştilor, cîteva cîntece ale muzicii militare, o reprezentaţie gratis la teatru şi căpătuirea patrioţilor în Dobrogea îi vor lua ochii. Apoi mai e cestiunea Afganistanului şi a Africii Centrale, care ne interesează pe toţi într-un grad cu mult mai mare, alcazarul Ionescu, unde vor veni celebrităţi care să netezească neplăcutele încreţituri ale frunţilor sibarite şi să readucă rîsul pe buzele stîlpilor de cafenele care pun la cale ţara şi soarta naţiei.

(Timpul, 6 octombrie 1878)

Preşedintele Ilies

M-a bucurat faptul

Iurie ROŞCA, lideru

Dorin Popa: Cum ţi se pare oraşul Iaşi acum, cum ţi se pare Moldova, prin comparaţie, să zicem, cu Timişoara?

Iurie Roşca: N-am mai fost la Iaşi de un an de zile dar, judecînd după acţiunea de azi — mitingul de comemorare a evenimentelor din 13—15 iunie —, se pare că Iaşul încă nu s-a trezit definitiv, nici Moldova. Poate e şi vina opoziţiei, care nu ştie cum să procedeze, poate e şi vina inerţiei...

Liviu Antonesei: Mai înainte mi-ai spus ceva despre unele gesturi încurajatoare ale **FSN**-ului în direcţia problemei naţionale. E vorba de moţiunea de la Convenţia partidului de guvernămînt. Dar, dacă analizăm puţin lucrurile în profunzime, ajungem la nişte contradicţii. Mă refer la faptul următor: **Tratatul** cu Uniunea Sovietică a fost semnat de un guvern şi de un preşedinte care sînt o emanaţie a **FSN**-ului, iar, pe de altă parte, partidul care a emanat acest guvern, se solidarizează cu Moldova. Nu vezi nimic contradictoriu în asta?

I. R.: Bineînţeles că mi se pare, dar tocmai de aceea nu vreau să extind crima pe care au comis-o Năstase şi Iliescu asupra întregului partid de guvernămînt Pentru că, ştii bine, nici fesenişti, nici membrii conducerii **FSN**-ului, nu ştiau, probabil, nimic despre semnarea acestui **Tratat** şi au aflat de la televiziune, cum am aflat şi eu. Deci, colegii de partid ai Domnilor Iliescu şi Năstase ar trebui să le ceară socoteală pentru această nemernicie. Pentru că totul s-a făcut în stil secretoman, cum se face de obicei orice trădare. Tocmai de aceea eu am atacat în urma semnării acestui **Tratat**, pe aceste personalităţi şi nu formaţiunea de guvernămînt în întregul său.

L. A.: Deci tu speri o clarificare chiar în interiorul acestei formaţiuni?

I. R.: Sper o clarificare şi de aceea aş zice — dacă mi se permite această îndrăzneală — că ar fi bine ca opoziţia şi intelectualii din ţară ar face bine să se întîlnească cu parlamentarii **FSN** şi să discute cu ei. Problema e prea importantă pentru soarta neamului ca să nu se încerce asta. Poate nu chiar liderii opoziţiei, pentru că animozităţile sînt prea mari, dar persoane particulare, oameni respectaţi într-un oraş sau altul într-o zonă sau alta a ţării, ar putea încerca să stea de vorbă cu aceşti oameni. Pentru că şi ei — sau cei mai mulţi dintre ei — au fost la fel de manipulaţi, au fost şi ei victimele acestui regim şi dacă nu-i ajutăm să-şi revină, nu facem nimic. Îi tot criticăm, dar numai criticîndu-i, numai lovind în ei riscăm să-i consolidăm şi mai mult în nişte credinţe deşarte sau periculoase pentru soarta ţării, a întregii ţări.

L. A.: Îi consolidăm în convingeri şi atitudini? Cred că ai dreptate. Ţi-aş mulţumi chiar pentru această sugestie pe care promit să o comunic conducerilor partidelor din Iaşi. Poate e de încercat ceva în această privinţă deşi, cînd îi văd pe parlamentarii din Iaşi, îmi cam piere speranţa...

I. R.: Eu însumi aş fi gata să mă întîlnesc cu oricine din **Frontul Salvării Naţionale**, exceptînd conducerea, să stăm de vorbă. Nu neapărat să ţinem discursuri publice, dar să stăm de vorbă să limpezim nişte lucruri. Nu cred că această atitudine a mea ar fi o imixtiune în treburile interne ale ţării sau ale partidului de guvernămînt. Poate că sînt şi eu român şi încerc toate durerile u nui cetăţean al României. Nu din vina mea sînt acum „dincolo".

D. P.: Ce ţi s-a părut esenţial în Bucureşti, Timişoara sau Iaşi? Ce fierbe dacă fierbe ceva?

I. R.: Întîi de toate, m-a bucurat faptul că opoziţia a înţeles că este necesa să se coalizeze, să se solidarizeze. În mare măsură, ea a reuşit să se debaraseze de vedetism, ca să zic aşa, şi de iluzia că poate obţine ceva numai în cadrul unu singur partid. Pentru că, cred eu, trebuie să pornim de la principii şi nu de la personalităţi. Dacă am pus în capu unei acţiuni sau activităţi un principiu democratic în acest caz, trebuie să s să ne coalizăm şi să renunţăm la ar ţiile noastre balcanice. Altfel, mă tem să nu pierdem şi viitoarele alegeri propunînd mai mulţi candidaţi ai opoziţiei, din partea mai multor partide. Şi, probabil şi pentru dumneavoastră, este actual acum extinderea structurii şi influenţe opoziţiei şi în provincie. Pentru că, eu nu sînt sigur că opoziţia se bucură de un mare sprijin în toate zonele ţării mai ales în provincie, şi în acest sen ar trebui continuat. Apelînd la diferite forme, nu neapărat la mari mitinguri Trebuie ca opoziţia să se infiltreze cumva, să pătrundă în mintea oamenilor să încerce să-şi difuzeze ideile. Ar putea să înveţe cîte ceva şi de la alţii.. poate chiar de la noi, de la felul în care ne luptăm noi în Basarabia.

D. P.: E foarte greu cînd n-ai televiziunea alături, pentru că din păcate televiziunea deţine monopolul informativ în ţară...

I. R.: Cred, dar e nevoie de nişte sacrificii — de timp, de bani, de efort...

D. P.: Omul deschide sau nu un ziar ascultă ori nu radioul, dar televizorul î deschide.

I. R.: Şi la noi este aşa. Şi la no am pierdut televiziunea — pentru un vo în **Parlament**! Din păcate, şi la noi do mină comuniştii şi ideologia lor, fesenişti; chiar dacă nu există acest termen acolo, metodele şi procedeele sînt aceleaşi.

Ştefan Ciobanu

Continuitatea românească în Basarabia anexată de Rusia în 1912

Ştefan Ciobanu (1983-1950), profesor şi director al liceului „Alecu Russo" din Chişinău, membru al Academiei române, director general al învăţămîntului din Basarabia, membru al comisiei monumentelor istorice din Basarabia. A publicat studii de istorie literară: Mitropolitul Dosoftei, Cultura românească în Basarabia (1923), Dumitrie Cantemir în Rusia (1925) ş.a. Textul a cărui reeditare o inaugurăm în acest număr e reprodus după extrasul din Buletinul Secţiei istorice a Academiei Române, Bucureşti, 1920.

Domnilor,

Ocuparea Principatelor române de armatele ruseşti între 1806 — 1812 a luat sfîrşit prin pacea de la Bucureşti din 16 mai 1812. Două încercări anterioare (în 1806 şi în 1809) de a încheia pacea între ruşi şi turci nu reuşiseră, ca urmare a intenţiei ruşilor de a anexa toată Moldova şi Muntenia pînă la Dunăre. Deşi turcii nu auvuseră nici un drept să dispună de teritoriul Principatelor române, şi încă mai puţin dreptul de a ceda cea mai mică bucată din pămîntul strămoşilor noştri, s-a spus, totuşi, în articolul IV al tratatului de la 16 mai: „Prin întîiul capitol al preliminariilor deja semnate s-a stabilit că rîul Prut, de la intrarea lui în Moldova şi pînă la punctul unde se varsă în Dunăre, ca şi malul stîng al Dunării pînă la gurile Chiliei şi pînă la Mare, vo forma frontiera între cele două Imperii. Pe de o parte Rusia, recunoscătoare faţă de Poartă, îşi arogă, ca şi Turcia, dreptul de „a ceda şi retroceda întreaga regiune moldovenească situată pe malu drept al Prutului, ca şi Marea şi Mica Valahie."

Evenimentele din Europa acestei epoci războaiele lui Napoleon, rolul jucat de Rusia pe continent în urma eşecului lu Napoleon au făcut ca acest tratat, poate unic în istoria umanităţii, rămase în vigoare, şi în consecinţă Basarabia a purtat jugul apăsător al sclaviei ruseşti ma bine de un secol.

Istoricii ruşi şi rusificaţi sînt unanimi în a declara că acest furt a fost o binefacere pentru poporul român al Basarabiei, care a fost astfel eliberat de ro

îi trădează pe românii din Basarabia

oziţia a înţeles să se coalizeze, să se solidarizeze

lui Popular din Moldova, în discuţie cu jurnalişti ieşeni

Gavril: Domnule Roşca, aţi te mitinguri în ţară. N-aveţi ı, datorită multiplicării lor, zie, ideea de miting, de adurà s-a devalorizat? Oare re:ces al mitingului de astăzi u se datorează faptului că a-i au căzut în obişnuinţă?

şi la noi se observă a lică procedeul este foarte obabil prin uzura sa lumea ţionează atît de prompt. Pe :e, aş vrea să spun că in Popa — fără televiziune greu. La noi, se citeşte şi ecît la dumneavoastră. Conaceţi şi acum. Ar trebui obun post de radio, apoi unul

ăzi, am obţinut un mic suctul că sindicaliştii care au la Palat, au venit la mitinCivice. E un foarte mic pas,

ropos de sindicate. Am fost şi — Doamne fereşte, n-aş supere nimeni din sindic —, dar în discuţiile cu li-, cu liderii celor mai mari lin România, am constatat ebarasat de o iluzie gr ea sindicalistă din lumea Spuneau: da, domnule, mpatia, sîntem cu inima bia, dar nu putem face ninoi nu avem decît revenice. Este o iluzie gravă. ama că sindicalismul rus, itorească rusească este deja ecît mişcarea sindicală din ru că, vă aduceţi aminte, nte au fost grevele mine-ir şi pentru victoria lui ri sau pentru consolidarea ratice din Rusia. Pe cin nistii continuă să deturfel mişcarea sindicalistă cateţe pot numai să ceară a salariu. Este o prostie. gem sistemul economic aspera dinşii la nici economic, şi la nici un ică ar primi 10 sau 100 iu, pentru că nu vor vaţi lei, dacă nu faci o re-ă serioasă. Iar o reformă se poate realiza fără o-i. În rest, păcat de enermenilor. Păcat. Cu timpul, şi ei, cum s-au maturiruşi.

lreptate Iurie Roşca. Eu cu liderul Confederaţiei „Frăţia“ de la Iaşi, ca să vedem dacă nu se pot cupla cele două mitinguri ale noastre. Domnia Sa îşi dădea foarte bine seama că nu se poate obţine nimic economic dacă nu se modifică sistemul politic actual, care e complet aberant. Din păcate, îmi spunea el, această convingere nu a pătruns în masa sindicaliştilor, care încă se mai iluzionează că lucrurile mai pot continua aşa, cu această economie centralizată, aflată aproape în întregime în proprietatea şi administraţia statului. Că ar fi suficient ca statul să dea salarii mai mari şi să asigure materia primă.

D. P.: Asta am spus şi eu la mitingul lor. Ei erau acut antiguvernamentali, dar deloc antiprezidenţiali...

L. A.: Nu are nici o importanţă că eşti antiguvernamental sau antiprezidenţial. Ei nu sînt antiguvernamentali pentru că guvernul are o politică închistată, care nu modifică nimic în profunzime. Ei sînt antiguvernamentali datorită aparenţelor. Datorită faptului că guvernul nu dă salarii suficiente şi nu asigură materia primă necesară. Ei nu înţeleg că guvernul nu poate face, că nici un guvern nu poate face asta şi că tocmai de asta toate economiile centralizate duc la faliment. Nu s-a văzut încă nici o economie centralizată care să nu dea faliment pînă la urmă.

D. P.: Iată, domnul Iliescu a primit pe membrii sindicatului „Sanitas“ şi, de fapt, ce-a făcut? I-a ascultat, a fost zimbitor şi i-a cîştigat. Roman a spus: n-avem de unde să le dăm, daţi-le dumneavoastră. Bineînţeles că nu le dă nimic. Dovadă că ei sînt în grevă. Dar Iliescu i-a cîştigat printr-un zîmbet şi i-a păcălit.

L. A.: Deosebit de Petre Roman, Dl. Iliescu are o experienţă mai mare în partidul comunist şi, deci, minte mai convingător. Dar alta e problema: un guvern care alocă pentru **SRI** mai mult decît pentru sănătate şi cultură la un loc nu este un guvern care vrea să rezolve ceva, ci doar să păstreze puterea.

D. P.: Aş reveni la Dl. Iliescu. El o face în continuare pe liderul populist...

L. A.: Chiar asta este. Şi dacă există o nenorocire a românilor în momentul de faţă, este că are la conducere un lider populist. Asta este drama României.

G. G.: Nu crezi cumva, Liviu Antonesei, că uneori manifestările opoziţiei nu fac altceva decît să încurajeze acest populism? În sensul în care o masă de alegători nu este pusă în piaţă decît să strige: „nu“ la ceva, „jos“ împotriva cuiva, „nu vrem“ ceva, şi nici o clipă nu se ţine un discurs coerent al opoziţiei pentru a justifica posibilitatea unei reforme concrete. Nu crezi cumva că populismul prinde de minune şi exact prin unele inabilităţi ale opoziţiei?

L. A.: Problema este următoarea. Mitingul de azi, ca şi altele, de altfel, a fost în primul rînd de protest. Nu trebuie însă să omitem că au fost şi cîteva mitinguri care n-au mai fost, cel puţin nu în primul rînd, de protest, cum a fost cel al **Cartelului „Alfa“** sau al **Partidului Naţional Ţărănesc**, care au propus nişte programe de reformă economi Din păcate, aceste programe de reformă nu au fost luate de nimeni în seamă. Paradoxul situaţiei din România este următorul: avem un guvern care face reforma fără să aibă vreun program pentru aceasta, pentru că schiţa făcută de academicianul Postolache nu numai că n-a fost dezvoltată, dar n-a funcţionat nici 5 minute. Bun, asta pe de o parte. Pe de alta, există cîteva programe de reformă — al **Cartelului „Alfa“**, al **P.N.Ţ.-c.d.** sau programul ce se lucrează la **Alianţa Civică** — care n-au fost niciodată supuse dezbaterii publice. Asta este aberaţia în care trăim din punctul de vedere al reformei economice. Noi avem, deci, un guvern reformist care n-are nici un program coerent pentru reformă şi reacţionează la stimuli exteriori, la revendicările muncitoreşti, la presiunile făcute de **Fondul Monetar Internaţional**.

G. G.: Domnule Iurie Roşca, pentru că Liviu Antonesei, vrînd să distrugă monopolul statului, monopolizează discuţia, vreau să vă pun o întrebare legată ce fac eu. Mă ocup de literatura română. Din cîte ştiu, din discuţiile cu studenţii din Basarabia şi din Cernăuţi, situaţia şcolilor româneşti de dincolo de Prut este destul de grea, iar multe din libertăţile cucerite din august 1989 încoace încep să se piardă. Nu ştiu dacă e ceva legat de recentul **Tratat...** Ce părere aveţi Dumneavoastră?

I. R.: Eu n-aş zice că situaţia şcolilor e cu mult mai grea. Dimpotrivă, cred că în învăţămînt se observă un oarecare reviriment. Altceva este însă, cu **Tratatul**. Am fost în Bucovina de Nord acum cîteva zile şi oamenii din conducerea **Societăţii culturale „Mihai Eminescu“** mi-au spus că, a doua zi după semnarea tratatului dintre Iliescu şi Gorbaciov, antiromânii din Bucovina le-au rîs în faţă şi le-au zis: „gata, s-a terminat cu românii din Bucovina“. În Basarabia încă nu-şi pot permite să vorbească chiar aşa. Dar şi mie mi se pare că, după semnarea acestui **Tratat**, reacţiunea a devenit mai activă şi în Basarabia. În învăţămînt, reforma merge, cu greu, dar merge. Inerţia este mare, dar merge. Inerţia este mare, dar s-au făcut foarte multe în învăţămînt, în special datorită echipei ministeriale în frunte cu Dl. Nicolae Mateaş.

G. G.: Eu am auzit că este vorba de o totală îndepărtare a românilor din poziţiile mai importante din învăţămînt, din cultură, de o estompare a rolului lor politic. Dacă cunoaşteţi mai bine situaţia din Bucovina, dacă ştiţi ce se întîmplă acolo, ce ne puteţi spune?

I. R.: Nu ştiu dacă s-a publicat şi în presa din ţară, dar abia ieri s-a întors o delegaţie a Republicii Moldova, condusă de Mircea Snegur, de la Kiev unde a tratat cu autorităţile ucrainene, încheindu-se şi un acord de colaborare economică şi culturală. Chiar azi s-a publi în „Moldova suverană“ o dispoziţie a preşedintelui, care prevedea extinderea activităţii ministerului învăţămîntului şi a ministerului culturii şi asupra localităţilor româneşti din Bucovina şi din sudul Basarabiei care, după cum bine se ştie, se află sub jurisdicţia Ucrainei. Asta ne bucură foarte mult. Sperăm că nu se va rămîne doar la nişte declaraţii şi autorităţile ucrainene vor permite imixtiunea culturală a Republicii Moldova spre Bucovina şi sudul Basarabiei. Românii noştri din Bucovina s-au organizat destul de bine acum. Ultima manifestare importantă a lor a fost transmisă şi la televiziunea din Bucureşti. Ceea ce este important este faptul că această manifestare a fost foarte reprezentativă, au participat ţărani din toate localităţile româneşti. Românii sînt mult mai activi decît ceilalţi pentru că, fiind sub opresiune, este mult mai uşor să organizeze o mişcare. Sigur că sînt minorităţi, sigur că le vine foarte greu. Este bine că, din ţară, a început să se facă puţin ei ceva, dar nu e încă suficient. Mai facem şi noi, din Basarabia, dar şi noi avem nevoie de ajutor din ţară. În fond, românii ar trebui să se ajute între ei oriunde s-ar afla ei din punct de vedere geopolitic.

(14 Iunie 1991, în Iaşi)

rcilor, obţinînd în schimb tuaţia generală a Basantul anexării la Rusia ţinutul suferea de pe or, a taxelor, a războaielor. Nu exista siguranţa ăile de comunicaţie erau şi spitalele lipseau.“ ubileul oraşului Chişinău, rte redactată de preotul s-a schimbat odată cu

este afirmaţii, care n-acit de a ascunde adevăsă convingă pe nimeni t „fericirea“ Basarabiei. tele ruseşti aduc dovada şi răpirea Basarabiei a la fel ca în timpul insă-şi părăsească locuintugieze în munţi şi în operă de distrugere a a Moldovei şi Munteţă de ruşi imediat după

hişinău, care abundă în ceastă epocă, nu sînt unt, dar, ceea ce a fost um dovedeşte pînă la ări româneşti au fost ărăcită şi maltratată a dăneasca: este de ajuns „Despre diversele jig-puterii militarilor ruuitorilor Principatelor enia“, dosar care este le senatorilor din Chitru a ne da seama de în aceste ţări ocupate.

(va urma)

Traducere de

N. IONEL

România Mare şi „România Mare“

O serie întreagă de sintagme tulbură azi ce a mai rămas de tulburat în imaginea şi aşa distorsionată a realităţii imediate, aşa cum o vede muritorul de rînd: „sînt unele persoane/grupuri care...“, „o anumită parte a presei“, „unii intelectuali“, „oameni de bine“, „sînt unii care se îmbogăţesc“, „unele partide politice primesc/dau bani“, ş.a.m.d.: înţeleagă fiecare ce-o vrea. Dar ce poate înţelege un om care, la urma urmei, are grijii mai decît să citească presa ori să urmărească jurnalele televizate cu sfinţenie, cînd aude, spre exemplu, un comunicat al partidului de guvernămînt care spune că „unele publicaţii“ manifestă clare tendinţe fasciste şi promovează un antisemitism violent?. La un an după iunie '90, cînd au fost atacate **România Liberă** şi **Dreptatea**, într-un context în care se vehicula mult ideea de „rebeliune legionară“, sărmanul om, strivit de mizerie şi violenţe, cu un ochi apatic pierdut în televizor şi cu celălalt fixat pe sticla de bere sau farfuria de mîncare, prea scumpe pentru buzunarul lui, se poate gîndi distrat că despre cele două publicaţii „pedepsite“ de mineri ar putea fi vorba. În nici un caz **Tineretul Liber**, **Azi** sau **Adevărul**, gazetele „serioase“, şi nu **Europa** sau **Naţiunea**, de care oricum habar n-are, pentru că nu le citeşte. Cu **România Mare** lucrurile stau puţin altfel, pentru că de asta a mai auzit, sau a frunzărit-o o dată — de două ori, poate chiar o citeşte cu regularitate. Oricum, trebuie să fie o revistă serioasă şi asta, pentru că preşedintele şi premierul nu au vorbit-o niciodată de rău, şi nici domnii parlamentari, nu de frică, nu, cum le-ar putea fi frică domnilor parlamentari, trebuie să fie o revistă serioasă. Şi atunci, care sînt „unele publicaţii“?

O altă confuzie, poate mai regretabilă, o stîrneşte frontispiciul impertinent al numitei reviste. Pe lîngă alte drăgălăşenii scrise mai mărunt, cele două cuvinte ale titlului derutează cel mai tare cititorul. Dintr-un reflex de genul celui pe care mizează spotul publicitar, este imposibil să nu se facă o legătură între **România Mare** şi scandările de pe Prut, pe 16 iunie, fiind vorba aici şi de un instinct atavic căruia îi poate uşor cădea pradă majoritatea, un instinct care îndeamnă la delimitarea şi apărarea teritoriului. De altfel acest instinct face ca UDMR, PUNR sau Vatra Românească să se bucure de popularitatea pe care o au, şi tot el este singura explicaţie pentru faptul că un personaj ca Victor Crăciun a devenit un fel de erou naţional, de o parte şi de alta a Prutului. Acelaşi deformator instinct îi va face cu siguranţă pe mulţi să se apropie de partidul România Mare, care a primit personalitate juridică săptămîna trecută, după ce preşedintele **en titre**, CV Tudor, a ieşit basma curată din toate procesele în care fusese implicat. Ceea ce trece însă în general neobservat este modul „discret“ în care toate aceste curente naţionaliste — care în fond alcătuiesc o extremă — dreaptă deosebit de puternică — tratează problema unui act important cum ar fi tratatul româno — sovietic. Puţini sînt cei care pun la îndoială sinceritatea liderilor naţionalişti — cel puţin a celor români, pentru că oricum nu ar fi treaba UDMR —lui să amendeze pactul încheiat între Bucureşti şi Moscova — naţionalismul unora limitîndu-se la un **Vaterland** care de regulă cuprinde doar Muntenia şi Transilvania — mai ales Transilvania — iar al celorlalţi, de tipul lui Crăciun, mergînd pe o linie extrem de conservatoare, întotdeauna în umbra jocurilor politice.

Cu o societate secretă în spate de tipul securităţii, care într-un fel este acum mai puternică, fiind scăpată de constringerile ierarhice pe care le implică o structură statală organizată, ieşită oarecum în ilegalitate, dar cu multe dintre atuuri păstrate în mînecă, partidul România Mare are şanse considerabile la scrutinul de la începutul anului următor. Puterea sau debilitatea securităţii se va verifica prin capacitatea de a mistifica alegerile din '92 — pentru că CV Tudor şi Barbu nu sînt atît de naivi încît să se bizuie doar pe popularitate. Oricum, va fi cu siguranţă o campanie electorală interesantă, avînd în vedere că vor apare şi „dosarele“ liderilor actualului partid de guvernămînt pe rol. Minjirea va fi atunci totală. Mulţimea se va excita, ca amicii noştri americanii la partidele de box feminin cu noroi. Cine ştie dacă nu-l vom vedea atunci pe iepuroiul gras de la **România Mare**, scos cu abilitate aproape curat din mîzgă de CV Tudor şi amicii lui instelnţi, aranjîndu-şi faldurile suncilor pe vreun fotoliu impunător şi — în mod necesar — încăpător

Dar să fim totuşi oameni de bine, să lăsăm asemenea divagaţii utopice pe seama unei anumite părţi a presei şi să dovedim că sîntem de bună credinţă, afirmînd răspicat că numai anumite partide, susţinute de anumiţi intelectuali dau şi iau bani în/din stînga şi mai ales în/din dreapta. Numai unele, unii şi anumiţi.

Radu ANDRIESCU

Dosare clasate .

Sincronismul perpetuu: Ov. S. Crohmălniceanu (II)

Peste un deceniu, cînd apare al doilea volum din **Literatura română între cele două războaie mondiale**, imaginea lui Blaga va suferi, iarăși cîteva importante corecturi. Dacă înainte autorul considera că studiile filozofice ale poetului au creat premizele teoretice ale fascismului în România, acum el precizează doar că „mișcarea de dreapta" a vădit „o atracție puternică" pentru ideile blagiene și că, îngrozit de „corolariile speculațiilor pe care le face", filozoful „va simți nevoia unor dese și repetate delimitări, menite să împiedice o interpretare degradantă" a tezelor sale. Cu aceste precauții recuperatoare, Ov. S. Crohmălniceanu convine, în cele din urmă, că întreaga operă a lui Blaga „constituie cea mai înaltă expresie a sensibilității din literatura română". Nu evoluția opiniilor criticului este imputabilă. Ea se încadrează, în fond între limitele firescului istoric. De mirare e altceva: anume desăvîrșita tăcere păstrată de autor asupra punctelor de vedere exprimate anterior, absența oricărui sentiment de responsabilitate pentru enormitățile debitate cu doar un deceniu în urmă. Ov. S. Crohmălniceanu se revizuiește tacit, făcîndu-se a nu băga de seamă ce prăpastie se cască între atitudinile adoptate la maturitate și acelea din nu prea îndepărtata-i tinerețe. Este la mijloc o tragedie practicată și de alții, de obicei cu bune rezultate. Grație ei, trecutul e șters cu buretele, criticul născîndu-se odată cu fiecare nou text redactat. În atari circumstanțe, scrupule morale, inevitabile din pricina enormelor prefaceri de optică, nu-și mai au locul, exegetul putîndu-se mîndri că e în pas cu imperativele timpului. În anii '50, perspectiva sa asupra trecutului literar coincidea perfect cu directivele oficiale în privința valorificării moștenirii culturale. Cine mai are azi curiozitatea să deschidă cărțulia unui Nestor Ignat (**Cu privire la valorificarea moștenirii culturale**, 1954), ce trasa „calea dreaptă" de înțelegere a scrisului înaintașilor, și **Pentru realismul socialist** de Ov. S. Crohmălniceanu, va remarca fără greutate obediența criticului nostru față de orientarea impusă de partid. (Iată un citat lămuritor din Nestor Ignat: „În scrierile lui Lucian Blaga, de pildă, și-au dat întîlnire mai toate curentele decadente apusene filozofice și literare. Ce s-ar putea găsi «bun», «pozitiv» în teatrul lui Blaga, îmbinare a celui mai obscur misticism cu drame patologice freudiste — sau în poezia sa cețoasă, plină de senzații morbide, de aspirația pierderii în neant, poezie în care omul e coborît în regnurile inferioare, e transfomat în plantă sau mineral? Întreaga operă a lui Blaga este expresia ideologiei putrede burgheze și e sortită să piară odată cu clasa pe care a slujit-o.") În anii '70, criticul va fi iarăși în consens cu directiva oficială și-i invit pe amatorii de investigații detectivistice să citească lucrările faimosului colocviu organizat sub auspiciile Consiliului culturii pe tema valorificării trecutului literar. Vor afla în ideile exprimate cu acel prilej toate elementele necesare definirii sincronismului lui Ov. S. Crohmălniceanu. Schimbător în funcție de vînturile ideologice, el a făcut importantul serviciu de impunere și consolidare a politicii culturale preconizate de comuniști, ba încă într-o mai mare măsură decît simplii colportori de lozinci și indicații. Pentru că ceea ce apărea ridicol de sub penele boante ale lui Nestor Ignat și Dodu Bălan, căpăta credibilitatea datorită ascuțitei inteligențe a lui Ov. S. Crohmălniceanu.

Între multele merite ce i se recunosc, Ov. S. Crohmălniceanu îl numără și pe acela de exeget al expresionismului, despre care a redactat un studiu de proporții. Nu e de prisos să trecem în revistă și evoluția părerilor autorului față de acest subiect. În **Pentru realismul socialist**, expresionismul e pomenit o singură dată, și atunci pentru amendarea părerilor lui Jan Kott: „Aripa mistică a expresionismului german, deloc neglijabilă, mă îndoiesc că «se pronunța în conflictul fundamental pentru revoluție», și aceasta înainte de anii treizeci. Admiratorii expresioniștilor germani s-au simțit acasă în paginile **Gîndirii**, cea mai radical reacționară publicație literară românească." O impresie generală ne putem totuși face din considerațiile principale. Astfel, comentînd laolaltă „inovațiile moderniste", criticul era convins că acestea „s-au dovedit a servi azi, în lumea noastră nouă, nu promovării idelogiei socialiste, ci — dimpotrivă — defetismului celui mai respingător, cinismului celui mai sumbru, disprețului celui mai sălbatec față de om. În **Literatura română și expresionismul** (1971), schimbarea e frapantă: „Expresionismul s-a înfățișat ca o mișcare extrem de deschisă, fără un program estetic foarte riguros, care să reclame adeziuni integrale și să refuze o mare libertate inițiativelor locale. (...) Prin expresionism, mai mult ca prin oricare altă mișcare literară și artistică din epoca noastră, o enormă varietate de manifestări ale modernității au țîșnit la suprafață." Și: „Estetica expresionismului a furnizat premizele unei sinteze originale, pe care, prin Arghezi, Blaga și alți autori, literatura română o va realiza între modernism și tradiționalism."

Un ultim exemplu, remarcabil prin elocvență: G. Călinescu. Din **Literatura română între cele două războaie mondiale** aflăm că, în proza acestuia, „fantezia imaginativă și simțul observației" „conlucrează fericit" „printr-o curiozitate și o luciditate estetică de cel mai autentic tip modern" și că, la urma urmelor, clasicismul călinescian nu e altceva decît „unghiul de vedere adînc al marilor scriitori". Dacă deschidem însă **Pentru realismul socialist**, fără doar și poate culmea aberațiilor critice datorate lui Ov. S. Crohmălniceanu, observăm că romanul **Bietul Ioanide** nu se bucură de prea caldă primire: „Cînd romane ca **Bietul Ioanide** de G. Călinescu sau **Groapa** de Eugen Barbu sînt puse pe același plan cu **Bărăgan** de V. M. Galan sau cu **Străinul** lui Titus Popovici, deosebiri pricipale încep să fie lăsate deoparte." Aparent, fraza e echivocă, în realitate — cît se poate de precisă. Căci, pentru Ov. S. Crohmălniceanu, **Bărăgan** este una dintre „creațiile cele mai bune din ultimii ani", iar **Groapa** o scriere greșit orientată sub raport ideologic, omițînd „lupta muncitorilor împotriva exploatării și mizeriei, descrise în carte".

Serialul de care aminteam la început (**Faptele și vorbele**) se voia un proces al vorbelor din perspectiva faptelor. Din cîte ne putem da seama, Ov. S. Crohmălniceanu nu era cel mai indicat să-l inițieze. Înainte de a pune în balanță vorbele și faptele altora, el ar fi fost dator să dea explicații asupra propriei metamorfoze. N-a făcut-o nici atunci, nici după aceea. A preferat să tragă o perdea peste faptele trecute, lăsînd în prim plan numai faptele recente, astfel că destui dintre contemporani au, și azi o imagine parțială și suficient de măgulitoare a scrisului său. Însă o estimare cît de cît corectă a locului ocupat de Ov. S. Crohmălniceanu în mișcarea critică postbelică nu poate face abstracție de mimetismul ideologic ce i-a dictat judecățile. Inteligența, larga informare, spiritul disociativ și cîteodată, talentul de expresie se cer invocate în discuție abia după recunoașterea acestei particularități structurale.

Al. D.

John FOWLES

COLECȚIONARUL (IV)

Erau mulți oameni înăuntru și făceau așa un zgomot și eram atît de nervos încît la început, n-am zărit-o. Stătea în a doua încăpere în spate. M-am așezat pe un scaun de la bar de unde puteam privi. N-am îndrăznit să mă uit prea des către ea iar lumina din camera cealaltă nu era prea bună. Apoi ea tu în picioare chiar lîngă mine. Mă prefăceam că citesc un ziar încît n-am văzut-o cînd s-a ridicat. Mi-am simțit fața roșie, mă uitam la cuvinte dar nu puteam citi, nu îndrăzneam să-i arunc nici cea mai mică privire, — era acolo aproape atingîndu-mă. Era îmbrăcată cu o rochie în pătrățele albastru închis cu alb cu brațele goale și bronzate, cu părul lăsat pe spate.

A spus: „Jenny, n-avem nici un ban, fii bună și dă-ne două țigări". Fata din spatele tejghelei i-a spus „de data asta, nu", sau cam așa ceva și ca a spus „mîine, jur" și apoi „mulțumesc" cînd fata i-a dat două țigări. Totul s-a terminat în cinci secunde, era din nou cu tînărul, dar cînd i-am auzit vocea s-a preschimbat din vis în realitate. Nu pot spune ce era deosebit în vocea ei. Desigur, era foarte educată, dar nu fandosită, nu era obraznică, nu cerșea țigările și nici nu le comanda, le cerea într-un mod simplu și nu te făcea să ai senzația diferenței de clasă. Vorbea după cum mergea, dacă pot spune așa.

Am plătit repede și m-am întors la furgonetă și la hotel și la camera mea. Eram cu adevărat întristat. Pe de o parte pentru că ea trebuia să împrumute țigări neavînd bani iar eu aveam 60 000 mii lire (îi dădusem zece mii mătușii Annie) pe care eram gata să i le aștern la picioare — asta-i ceea ce simțeam. Simțeam că aș face orice s-o cunosc, să-i facă plăcere să fiu prietenul ei s-o pot privi deschis în ochi, nu să o spionez. Ca să-i arăt ce fel de om sînt, am pus o bancnotă de cinci lire într-un plic și l-am adresat domnișoarei Miranda Grey la Școala de Artă Slade, numai că desigur nu l-am trimis. Aș fi făcut-o dacă i-aș fi văzut fața cînd deschidea plicul.

Aceasta a fost ziua cînd am visat prima dată visul care s-a împlinit. Începea cînd ea era atacată de un bărbat și eu alergam și o salvam. Apoi cumva eu eram omul care o atacase numai că nu-i făceam nici un rău; o capturam și o duceam cu furgoneta într-o casă îndepărtată și acolo o țineam prizonieră într-un mod plăcut. Treptat, ea începea să mă cunoască și să mă placă și visul se transforma în cel în care noi doi locuiam într-o casă frumoasă, modernă, căsătoriți, cu copii și așa mai departe.

Mă obseda. Mă ținea treaz noaptea, mă făcea să uit ce făcusem ziua. Mi-am prelungit șederea la Cremorne. A încetat de a mai fi un vis, a început să fie ceea ce pretindeam că se va întîmpla cu adevărat (desigur că mă prefăceam numai) încît m-am gîndit la toate posibilitățile — toate lucrurile pe care ar fi trebuit să le aranjez și cum o voi face și toate celelalte. M-am gîndit că n-am s-o cunosc niciodată la modul obișnuit, dar dacă va fi cu mine văzîndu-mi părțile bune, va înțelege. A existat întotdeauna ideea că va înțelege.

Un alt lucru pe care am început să-l fac a fost să citesc ziarele pentru cei bogați, pentru același motiv pentru care m-am dus și la Galeria Națională sau la Tate Gallery. Nu mi-au plăcut prea mult, totul semăna cu casetele care conțin specii rare de fluturi aflate în camera entomologică de la Muzeul de Istorie Naturală, vedeai că sînt frumoși dar nu-i recunoșteai, mă refer că nu cunoșteam așa cum știam limba engleză. Dar am continuat așa ca să pot vorbi cu ea, ca să nu par ignorant.

În unul din ziarele de duminică am văzut o reclamă scrisă cu majuscule la pagina cu case de vînzare. Nu căutam în chip deosebit o casă, anunțul acela mi-a reținut privirea cînd întorceam pagina. Începea cu „Departe de lumea dezlănțuită" și continua „Căsuță veche, încîntătoare, retrasă, grădină mare, o oră distanță de Londra, două mile de cel mai apropiat sat...". Dimineața următoare am plecat s-o văd. I-am telefonat agentului de imobile din Lewes și am aranjat să întîlnesc pe cineva la căsuță. Am cumpărat o hartă a regiunii Sussex. Asta-i cel mai grozav lucru cu banii. Nu întîmpini nici o piedică în realizarea dorințelor.

M-am așteptat la o dărîmătură. Părea într-adevăr veche, grinzi negre, albă pe dinafară și acoperită cu țiglă veche. Se ținea însă bine. Agentul de imobile a ieșit afară cînd am ajuns eu. Am crezut că va fi mai bătrîn, era de vîrsta mea, dar era tipul de băiat de școală publică, plin de remarci prostești care se doreau amuzante ca și cum era sub demnitatea lui să vîndă ceva și era o diferență între a vinde case și a vinde într-un magazin. M-a deranjat pentru că era curios. Totuși m-am gîndit că aș putea arunca o privire în jur dacă tot făcusem drumul acela. Camerele nu erau cine știe ce, dar erau înzestrate conform contractului cu electricitate, telefon și toate celelalte. Fusese poate a unui amiral de marină pensionar sau a altcuiva care murise și apoi cumpărătorul următor murise și el pe neașteptate și astfel ajungea să fie scoasă la vînzare.

Continui să susțin că nu m-am dus acolo cu intenția de a vedea dacă există vreun loc pentru un musafir secret. E greu de spus ce intenție am avut.

Pur și simplu nu știi. Ce faci în prezent pune în umbră ce ai făcut în trecut.

Individul dorea să știe dacă era numai pentru mine. Am spus că era pentru o mătușă. I-am spus adevărul. I-am spus că vroiam să fie o surpriză pentru ea, cînd se va fi întors din Australia. A vrut să știe ce-i cu banii. Ca să-l fac praf i-am spus că tocmai cîștigasem o mulțime de bani. Coboram amîndoi cînd a pomenit de asta, după ce eu crezusem că am văzut totul. Aveam chiar de gînd să-i spun că nu era ce doream eu, nu era destul de mare, asta ca să-l fac praf și mai mult, cînd el mi-a spus că asta era tot, cu excepția pivnițelor.

Trebuia să ieși afară pe ușa din spate lîngă care se afla o altă ușă. A luat cheia de sub ghiveciul unei flori. Desigur electricitatea nu funcționa dar el avea o torță. Era rece, umed, neplăcut. Trepte de piatră duceau spre subsol. Cînd am ajuns la capăt, el roti torța. Cineva văruise pereții dar asta fusese cu mult timp în urmă și bucăți de tencuială căzuseră încît pereții arătau deteriorați. „E lungă cît peretele casei", mi-a spus el „și mai există și aceasta". Ridică torța și am văzut o ușă în colțul peretelui în fața noastră cum coboram. Era o altă pivniță cu patru trepte mai jos decît prima cu acoperișul mai puțin înalt și arcuit, amintind de camerele care se găsesc cîteodată sub biserici. Treptele coborau pe diagonală într-un colț încît camera dispărea din vedere. „Locul potrivit pentru orgii" a spus el. „La ce folosea"? L-am întrebat eu ignorîndu-i gluma. Mi-a răspuns c[ă] fusese probabil construită din cauz[a] poziției izolate a casei. Erau nevoiți s[ă] depoziteze o mulțime de mîncare. Sa[u] poate să fi fost o veche capelă roma[-]no-catolică. Unul dintre electricie[ni] mi-a spus mai tîrziu că era ascu[n]zătoarea unor hoți, care o folosea[u] cînd mergeau de la Londra la New[-]haven. (va urma)

traducere d[e]
Cristina BOCKSAY

ORA RESEMNĂRII

Vai de noi ! Ce mai harababură !... Orice dispoziție rapsodică, acum, nu ar putea avea decît un iz parodic. Pe plaiul mioritic, sub orizontul lin, cu turme gomăn-gomănind, tot soiul de demoni au prins a se zbengui ca într-un grotesc și buclucaș sabat. De ce să ne ascundem după zîmbet, procleții au cam fost poftiți. Nu a rostit cineva odată, chiar în dulce tîrgul Ieșilor, pe cînd muscra o anumită parte a presei : s-o ia dracu ?... Că pe aceia care mai au de gînd să iasă pe străzi s-o găsi cine să-i ia, adică să-i ridice. Nu vreau să insinuez, doamne ferește, că între agentul „ordinii publice" și „săcretul" (la țară, în loc de „drac", s-a folosit și vocabula „săcret") ar fi cumva vreo legătură. Dar, la naiba, valorile, într-o lume pe dos precum aceea a noastră, s-au amestecat atît de rău...

Ca într-un „infern" nu tocmai descifrabil, spectacolul de dincoace de decembrie pe unii i-a exaltat pînă la fanatism, pe alții i-a înfricoșat pînă a a-și dori, bicisnic, o întoarcere în jalnicul „confort" al blestematei epoci. Un infantilism psihanalizabil. O explicabilă imaturitate. Dacă ar fi ost numai atît ! Dar, stîrnind un fior de neliniște, nu au lipsit reacțiile tribale, cu gesticulația lagrant primitivă, de la homicidul în efigie („agrementat" cu inepte, barbare lozinci) la agresiunea fizică descotorosită de orice inhibiție. Un azetar american, îmi aduc aminte cu neplăcere, firma că românii — despre care noi învățasem că înt blajini și înțelepți — probează o, ca să spun șa, izbitoare înclinație spre violență. La București, continua el cu criticile, e mai rău ca la Boston. N-am habar cum o fi la Boston. Cît despre Bucureștii sfîrșitului de veac...

•

Cu pași șovăitori, doi înainte, unul înapoi și iceversa, ne împleticim spre o zare despre care i se spune, în discursuri meșteșugite, luxos-neologistice, că ar fi aceea a democrației făgăduite. ă tot sîntem în țara marelui profet satiric — urat democrație ! S-a și văzut, încă din timpul ompetiției electorale, dacă nu și de mai înainte. inoase, în afara oricărui spirit de civilizație ropeană...), au fost campaniile dirijate cu jeasă, lipsită de orice scrupul, ingeniozitate împotriva opoziției, a liderilor ei. Mardeiași pe răzi, în orașe și la sate, mardeiași în acele puicații care pînă în ajun mai cocheiau, viclean, noțiuni față de care nu puteau să aibă decît a mai comunistă alergie. Unele cărți (de joc olitic) începură a fi date pe față, altele erau continuare măsluite. Cîteodată te puteai lăsa șelat de abilitatea, cu vechi state de serviciu, a or cartofori (mi s-a întîmplat și mie un timp, „Scînteia", rebotezată abuziv „Adevărul"). Însă m deschideai alte foi, pe care nu le mai nuesc, te trăsnea duhoarea minciunii. Miasma, dasună mai blînd.

nsolența crescîndă a năimiților și a zeloșilor cu che practică în cinisme și prefăcătorii trăda, de ot, la o privire mai atentă, intențiile altminteri mai surîs ale triumfătorilor din Duminica Orui. Cei mai lucizi pricepuseră de mult sceiul și ar fi avut tot dreptul să strige ca, prin l ianuarie, omul-în-pulover : „S-au demascat ! u demascat !" Au și făcut-o, în alte, îndîrjite eori poate prea îndîrjite) scandări. Cine să-i lă ? Somnorosul, candidatul, obtuzul — care l și atunci cînd au de-a face cu absurdul — nu au percepția evidenței. De altfel, ca să fim drepți, masca nu era scoasă de tot. Cînd totuși se întîmpla să cadă brusc, lăsa vederii un chip ce te putea pune pe gînduri. Mai ales că unele expresii, unele grimase erau și sînt, de la un personaj la altul, ciudat de asemănătoare.

Și replici, da, și atitudini. Vreți un exemplu ? Dacă, intervievată de nu mai știu cine, persoana numărul unu a regimului nu găsea că ar fi prea mari deosebiri între „România Mare" și „România liberă" (față de care, sînt de acord, se puteau formula unele rezerve, ținînd îndeosebi de tonul adoptat), iată că primul om al guvernului nu vede de ce ar trebui să ocolească dubioasa „Fundație" a făcătoarei de rău publicații. Nu vede, poznașă sfidare !, „ce acuză ar fi".

Păi dacă nu vede și nu vede, să încercăm noi să-i fim de ajutor. Acuza ar fi, senor, una de antiintelectualism nici măcar disimulat. Pentru că din groapa fetidă a acelei reviste care nu-i provoacă școlitului, charismaticului domn nici o repulsie (ba poate că îi oferă și secrete satisfacții), sînt mînjiți sistematic tocmai acei intelectuali care, prin spusa lor, prin scrisa lor, indispun instanța monologică a Puterii. Pentru că acolo se profesează un „naționalism cu accente huliganic xenofobe. Pentru că, săptămînă de săptămînă, condeie de scandal, condeie de gang se străduiesc — halal simț politic, să nu observi una ca asta ! — să bage în tărtăcuța celor mai slabi cu duhul că era mai bine înainte, în vremea „geniului" carpatin, decît acum. Pentru că, pe lungi coloane, nomenclaturiștilor în zeghe li se dă, cu o nerușinată emfază, acolada „jertfei patriotice". Pentru stilul publicistic de joasă speță. Nu sînt suficiente motive pentru o „acuză" ?

Vasăzică, pe lîngă alte hibe, intră în discuție, în discuția noastră, și lipsa de discernămînt. Cu personalitatea, cîtă va fi avut-o turtită de un regim nivelator și frustrant, concetățeanul, detestînd în vorbe și mormăituri opresiunea, s-a învățat, prin exercițiul de zi cu zi al umilinței, prin intoxicarea la care a fost (și s-a lăsat) supus, cu monstruos-grotescul ritual al „cultului personalității" Nu-l scandalizează din cale-afară mascarada. De multe ori probabil nici n-o simte. Oricum, i se reactivează ușor reflexele de obediență.

Ba, cînd stăpînul atotputinte lipsește (vremelnic ?), îl mai și inventează. Citesc undeva că, în Sala Polivalentă din Tîrgu Mureș, un ilustru lingareț (din păcate pentru toată lumea, cu flagrante calități de gazetar), al cărui nume circulă, folcloric, și sub forma trei oarecum riscate inițiale, a fost asemuit — risum teneatis ! — cu un „zeu". Aici ar trebui să urmeze un șir de semne de exclamare. O fi, n-o fi adevărat ? Poți rîde de atîta gogomănie, dar pe urmă te și întristezi. Chiar ăștia sîntem ? Atunci chiar că ne merităm soarta.

Poate că tinerii, aceia care au de gînd să rămînă, nu se vor pierde în „deșertul" moral prin care ne tîrîm și vor ajunge să pășească în „țara făgăduită". Dar și pe ei îi simt de la o vreme tot mai apatici tot mai obosiți, tot mai descurajați. Stă să înceapă, de nu va fi și început, ora resemnării.

Florin FAIFER

îna mea se-ntinde spre ine

muri cîinoase
avuri schiloade,
e nebune —,
e pe gustul tău croite,
to,
inii și canarii
ucură de aceste semne,
și îngerul casei
t la poartă
cauza bucuriei tale
imeni nu bate.
nezeu te-a făcut să cînți
nu-ți mai tace gura.
și dansezi în grup,
a mea
netul ploii
a îți pare largă
de surîsuri fără margini,
mea se-ntinde spre tine,
ostea mea sfîșietoare,
l nu mai are răbdare.
cutele ceții de dimineață
i picioarele tale dalbe
ază într-o baltă de sînge,
t erai lumină
na zilei de mîine.

a se face veacul gisit

face veacul urgisit,
trece singur repede și tăcut
it de clipele-ndărăt
știu unde spre nu știu ce,
nat refren,
te duce pe unde nu ți-e voia
nintiri
te fixează sub alte stele
sufocate de-o gură mută vorbitoare
Așa se petrece veacul urgisit
silabisit din clipă în clipă
de cei ce se vor naște
și de cei ce vor muri,
de cei ce s-au născut și nu vor muri,
de toți ce văd lumina crucificată
într-o zi și într-o noapte
în Cosmosul viu al ochiului meu
trist și plin de sete.

Invazia tăcerii

E nevoie de un sunet
un sunet scurt, fulgerător, eficient
ca lumea să înceapă din nou să se iubească,
mai nou după scriptură,
un sunet blînd,
abia auzit de dincolo de sunet,
să înroșească aerul, să-l aprindă
și frigurile morții lumea să cuprindă.
Un sunet scurt „do in Pietto"
slobozit din gușa privighetorii
cînd lumea culorilor se-aruncă-n flăcări lascive
și cîntă pînă lumea ce-a veche dispare toată.
E nevoie de un sunet
smuls din carnea tăcerii celei mai adînci
să însîngereze cerul
făcînd Universul să se scurgă
la picioare ca o lavă
lucrurile merg încă în ritm adormitor
ca și cum în această legănare
stă întreaga istorie a omului.
Ceva se aude : ca și cum ar cade
un fir de păr de aur în aer
în urmă Calea Lactee, coloană vertebrală
se surpă de sus și cade
cu răcnet de animalul antediluvional
într-un cerc foarte strîns al depărtărilor
dar nu se vede încă și nu se aude nimic.

Vlad NEAGOE

O plimbare pe străzile urbei noastre, acum, la înfloritul teilor, cînd roțile diligenței poștale clipocesc prin aerul cald ca într-o ceașcă enormă de ceai, o plimbare nostalgică, desigur, pe străzile în pantă, cu cișmele și căldări peste care se apleacă, fastuoasă, femeia moldoveancă-n blugi, nu cred că l-ar supăra pe Paul Doru Chinezu, vechi prieten de plicuri reciproce. Voi fi umilul vizitiu al versurilor sale. (Emil BRUMARU).

REALITATEA TÎRZIE

„Paradisul nu se află în pîntecul femeii !"
— mi-a strigat soldatul.

Ploua cu armistiții pe un cer lipsit de stele
generalii treceau cu amantele la braț
în uralele furtunoase ale mulțimii —
pe urmă nu se știe cum de s-a întîmplat
dar soldatul acela obosit și murdar cu noroi
soldatul acela cu masca de gaze care alerga
soldatul acela alunecase brusc de pe coperta
revistei —

generalii
își ofereau galant amantele
fotografilor zilei.

GÎND

Privesc reclamele luminoase —

„A year's life — spun —
viața este de fapt un gunoi transparent
o barieră păzită de soldați
care adună spectatorii !" — spun.

Intr-o cutie de conservă
a zăcut mamutul :
Tra-la-la-la-la, la tra-la-la—la,
imaginația a devenit de tablă !"
— striga el.

TORCĂTOAREA

Bate firul acesta
bate-l subțiază-l
tu torcătoarea
tu femeia mea
de vază —

alege cu grijă lîna
lovește-o cu dușmănie
ai grijă ieși-vor din ea
ștreanguri o mie !

REAL

Nobilii conducători au hotărît
să-și construiască un turn —
au ales cu grijă cărămida au rechiziționat
cel mai bun ciment cel mai bun var

și s-au gîndit
că numai mîinile lor pot ridica
acest turn
că numai mințile lor îl pot desfășura
în realitate.

Cînd au ajuns la jumătatea lui
și-au dat seama
că varul cărămida cimentul
n-au fost făcute de mîinile lor
n-au fost create de mințile lor
și prizonieri ai acestei idei
au abandonat construcția
zidindu-se în ea.

E DOAR...

Ce pasăre ne-ar mai plînge
la geam
și ce nedreptatea ne-ar mai face
eroi —

e doar încercare de noapte în jur
urmă măsluită pe chip
privește cum se ridică neștiința
și dialogul rămîne
la marginea străzii
naștere mincinoasă
între atîtea iluzii.

Paul Doru CHINEZU

in loc de telecronică

NĂSUCUL SAMANTHEI

Stau cîteodată și, privind lung televizorul, acest pîrdalnic „mic ecran" cu „umbrele" lui necurate, mă tot gîndesc ce minune ar putea să mai scoată mult compromisa instituție din „impasul dificil" în care, cu o stăruință demnă de o cauză într-adevăr mai bună, a intrat. („Impas dificil", o hazoasă formulare de-a lui Aristide Buhoiu, cel cu „nota bene pentru...", „se repliază înainte" și alte perle de același soi). Poate dacă s-ar încălța obedienții de acolo cu pantofi Gregorio Rizo... Alungați monotonia cu pantofi Gregorio Rizo! Parcă îi și văd scuturîndu-se brusc din mediocritatea tutelară și făcînd furori. O Felicia Meleșcanu plină de nerv, un Gigi Marian scăpărător, un Octavian Cepraga într-un dialog viu cu Andrei Șerban. Sau cu Raul Șerban. Sau cu Radu Șerban. Mă rog, să hotărască el, împreună cu Mircea Hamza. Ei, ar fi un show..

Sau, ce s-ar întîmpla dacă, printr-o năstrușnicie a năsucului Samanthei, la „Dispariții" s-ar anunța, cu emoția cuvenită, volatilizarea lui Mihai Tatulici. Ori a coconetului hiper-fesenist de la „7 X 7". Ori, doamne ajută, a pedant-prolixului Răzvan Theodorescu, cu aerele lui boierești, în fond un docil, lunecos executant al manevrelor perfide. Ar oferi cineva pentru recuperarea fermecătoarelor persoane, recompensă ?

Nici o teamă, nici o speranță, n-au cum să dispară. Demisia nu intră, cum bine se știe, în reflexele „unei anumite". blestemate mentalități, de care nu-i și nu-i chip să scăpăm. Că sîntem vinovați și noi, cei care-i tolerăm, nu încape îndoială. (Neo)comuniștii și slugile lor (cozile lor de topor, cum se spunea în jargon dejisto-paukerist) nu se clintesc decît... Dar nu, nu. Fără violență! Mai bine le suportăm, ca și pseudounicatelor din Guvern, gureșa incompetență!

Lipsă de farmec. Lipsă de fantezie (decît, în viclenii). Lipsă de profesionalism. Exagerez cumva, spuneți-mi ? Să mă ierte acei teleaști care nu merită oprobiul. Altă dată îi vom aminti și pe ei. Oricum, pledez pentru o judecată care să nu evite nuanța. Pentru că eu, de pildă — n-au decît să-mi sară în cap unii și alții —, l-am socotit întotdeauna pe Emanuel Valeriu un bun, un foarte bun profesionist (nu pot să uit excelentul **Studio A**). Nu mă impresionează persiflările, nici măcar cele ale lui Neculai Constantin Munteanu (pe care, altfel, îl ascult de ani și ani cu simpatie), și cu atît mai puțin epitetele injurioase („cocoșat", „bîlbîit" ș.a.) care, cu o tulburare, nedemnă patimă i se aplică. E. V. a devenit, din păcate, un personaj detestabil prin toate urzelile cu fir roz la care s-a pretat. A și îmbătrînit, ce să-i faci! Dar, chiar așa, nu se compară cu garnitura de apariții cenușii care parcă țin mortiș să ne adoarmă sau să ne enerveze de sîmbătă pînă luni. Oh, anosteală, numele tău e TVR!

Nu știu cum, dar parcă și filmele se molipsesc de această fadoare. Ce fălcos insipid, acest Bob Hope! Ce lîncedă, Isabelle Adjani. Nici lui Virgil Ogășanu pelerinajul la Cotroceni nu i-a priit cine știe ce. A fost ușor jenant în **Femeia mării**. Și cîte nu s-ar mai putea zice despre „discursul" lemnos, uneori incult, al unor crainici, al unor redactori. Chiar în toiul euforiei din acel straniu Decembrie, mi-am dat seama că, sărmanii, nu vor putea depăși acest handicap. Nu l-au depășit. Blîndul Mircea Hamza, un „star" de dată mai recentă, rostește și acum „prevéderi". Deh, obișnuința, nostalgia...

Încît, ce mai tura, ce mai vura, e nevoie, urgentă, dramatică nevoie de o Televiziune independentă. Am văzut, acum cîteva luni, la un ghișeu al Poștei, o bătrînică interesîndu-se cum ar putea trimite o sumă de bani, nu mică, pentru SOTI. M-a mișcat. Am privit-o cu simpatie. Cîți oare dintre noi, nemulțumiții, s-au hotărît să face acest gest ?

F. F.

„semnul ?"

GREVĂ GENERALĂ?

Se tot vorbește de slăbiciunea opoziției politice și pe bună dreptate. Se vorbește, apoi, de slăbiciunea societății civile și, iarăși, pe bună dreptate. De fapt, instituțiile politice și civice care ar trebui să determine o evoluție rapidă și decisivă spre democrație suferă încă de o inexplicabilă slăbiciune. A pune acest fenomen numai pe seama presiunilor insuportabile ale puterii este însă excesiv. Aceste presiuni sînt, fără îndoială, reale, dar ele nu pot explica totul. Există o slăbiciune proprie, intrinsecă a structurilor favorabile democrației ce mi se pare infinit mai gravă. De asemenea, o lipsă de voință politică la majoritatea partidelor de opoziție — poate cu excepția **PNȚ-cd** — și o catastrofală penurie a inițiativelor civice care fac ravagii în corpul social românesc. Desigur, putem găsi oricînd o sumedenie de explicații socio-istorice sau psihoetnice pentru această stare de fapt, dar explicațiile n-ar ține și loc de scuze. În plus, o absență a memoriei istorice și a celei pe termen scurt cu totul consternantă.

În vremea din urmă, mulți dintre cei care mai speră într-o evoluție democratică a României trag nădejdea că problemele vor fi rezolvate prin presiunea organizațiilor sindicale muncitorești și ale altor categorii sociale. Se vehiculează chiar ideea **grevei generale.**

Într-adevăr, greva generală a reușit să răstoarne regimurile neocomuniste din Bulgaria și Albania. Tot sindicatele rezolvaseră problema drumului spre democrație în Polonia. Din păcate, nu cred că putem compara mișcările sindicale de la noi cu cele similare (dar atît de diferite!) din țările amint[illegible] Și apoi, nu-i așa ?, sindicatele din România „nu fac politică", ele au numai „revendicări economice". Ca și cum s-ar mai putea rezolva vreo problemă economică în România înainte de a schimba sistemul politic și administrativ comunist, atît de bine refăcut după seismul din decembrie 1989.

La începutul săptămînii trecute, după declarațiile furibunde ale mai multor sindicate: din căile ferate, din învățămînt și medicină sau din **UCN**, aveai impresia că prăbușirea guvernului este o chestiune de cîteva ceasuri. Ei, bine, n-a căzut! Greva ceferiștilor, complet lipsită de coordonare s-a epuizat în ea însăși în mai puțin de 12 ceasuri, muncitorii de la **Faur** s-au mai lăsat o dată înșelați de zîmbetul lui Petre Roman, iar **greva generală** a rămas un simplu slogan strigat la mitingul din 16 iunie. Și e normal să fie așa — sindicatele „nu fac politică" liderii sindicali veritabili (nu simpli complici ai puterii și administrației) pot fi numărați pe degetele de la două mîini, iar cînd se strigă „jos guvernul". strigă și muncitorul român fără să-și dea seama că stă în puterea lui să provoace aceast[ă] cădere.

Așa că ne putem întreba liniștiți: care **grevă generală** ?

L. A.

umor ?

BUZUNAR TRICOLOR CU GAURĂ LA MIJLOC

Citind un articol obiectiv-statistic din singurul nostru cotidian de informație absolut independent (**Curierul național**), îmi dau seama că **trăiesc mai bine decît pot trăi.**

O să mă explic: ziarul bucureștean arată cam care-s necesitățile lunare ale unui pensionar. O să vi le spun și dvs., deoarece toți (mai) avem cel puțin cîte unul prin familie, și e bine să-i arătăm lista, ca să nu consume (Doamne ferește!) mai mult; dacă el se mulțumește cu mai puțin, ne-o va băga sub nas, să-i mulțumim și să facem publică declarația noastră de recunoștință.

Deci, notați: 12 kg pîine, 1,5 kg mălai, 12,7 kg carne proaspătă, 1,7 kg preparate din carne, 2,6 kg brînzeturi și smîntînă, 2,2 kg zahăr, 3,5 băuturi alcoolice, 3,1 l ulei, 0,5 kg cafea, 9,4 kg fructe proaspete. De legume nu se spune nimic; eu însă le includ la fructe și rezolv problema.

Trebuie să mărturisesc că de[și] nu-s pensionar (și, probabil, nici n-o să apuc vîrsta aceea) cu două-trei excepții, sînt de acord cu cifrele propuse de către **Curierul național.** Excepțiile — pentru mine — ar fi: preparatele din carne — unde aș dori o cantitate dublă; brînzeturile — idem; cafeaua — triplă; și băuturile alcoolice, unde, cu riscul de-a părea nepedagogic și vicios, voi recunoaște că bat către o cifră de patru ori mai mare. Dacă ne-am apuca să adunăm, am ajunge la următoarele sume: 220 lei pîinea, 15 lei mălaiul, 1 500 — carnea, 500 — mezelurile, 400 — brînzeturile, 85 — zahărul, 1 400 — băuturile alcoolice, 120 — uleiul, 600 — cafea[ua], 900 — fructele și legumele proaspete. (După cum observați, cu [illegible] trei excepții care nu mi se [illegible] scandaloase, am respectat cantitățile statistice necesare unui pensionar). Total: 5 700 lei. Cam atît costă azi, alimentația lunară necesară unui om cu pretenții modeste (care nu visează salam de Sibiu și icre de manciuria). Dacă adaug că respectivul individ are dreptul și la o țigară bună, la un ziar sau o carte, la un spectacol, la o ieșire lunară la restaurant, la o călătorie în interes familial, la cumpărarea unui accesoriu vestimentar, la diverse cheltuieli de protocol, la plata chiriei și a întreținerii, vom dubla suma (fiind t[illegible] zgîrciți cu noi înșine!).

Morala: iată cum cheltuiesc e 11 500 pe lună, primind un salariu de 6 000. Nu-i așa că trăiesc mai bine decît pot trăi ? Să vină poliția economică: mă predau!

Bogdan ULMU

De prin presă adunate și iarăși la presă date

Din *Tinerama*, nr. 32, aflăm că „Domnul Iliescu a fost surprins și nedumerit" și asta din pricina vehemenței celor șapte lideri sindicali care l-au vizitat în 15 iunie. Încă a fost bine, domnu'.... Să vezi mata ce bal o să fie după cea de a treia etapă a liberalizării prețurilor!

Și, legat de același domn Președinte, sub titlul „Tinerețea lupului", revista *Acum* publică un foarte interesant extras din cartea lui Edward Behr „Pupă mîna pe care nu-ndrăznești s-o muști". Ni se spune că Ion Iliescu părea să găsească o plăcere de nespus să facă pe inchizitorul. Și ne mai mirăm că acum face ce face!

În *Expres*, nr. 24, dl. Marius Herghelegiu ne înștiințează că furtul de ajutoare continuă. Ei, va continua pînă cînd se va stinge izvorul. Și vorba aia, la noi, unde sunt codri verzi ca bradul și cîmpuri de mătase s-a furat ea o Revoluție și doar se știe că cine a furat ieri o Revoluție mîine va fura ca boul și tot ce a putut aduce aceasta.

O veste bombă în **Expres-Magazin,** un popă căruia i se mai spune Șaptecai și Piedone aruncă cu sticle incendiare în drept-credincioșii greco-catolici. Mă, al dracului popă! Cred că puțea părintele a benzină mai dihai ca un motor de Trabant! Și fiind noi la capitolul popi, ce-mi aud urechile: un popă din Huși blestema ca la ușa cortului pe toți „destabilizatorii" și o făcea așa de bine că aparatul meu de radio i s-au înroșit urechile și s-a stins singur.

Nu, nu, nu! Știu că așteptați vreo două vorbulițe despre cele două vedete ale rubricii mele: **România Mare** și **Europa.** S-o luăm la rînd, ca la moară. Avem, în fine, ceea ce ne lipsea tare de demult: Statutul și Platforma-program a partidului cu nume de revistă. M-am distrat copios și vă invit și pe dumneavoastră să o faceți împreună cu mine. Iată ce zice la program: „Școala trebuie astfel organizată și condusă încît să favorizeze dezvoltarea uneia din cele mai valoroase bogății naționale — inteligența poporului român." Au și ei dreptate, dacă făceam școală bună, mai apărea gazeta asta ? Se mai găseau atîția fraieri care s-o cumpere ? Parcă, nu prea...

Și, după ce-am făcut dreptate **României Mari**, să-i facem și prietenei mele, Angela Băcescu de la **Europa** care, aflăm din **Expres-Magazin**, a îmbrăcat cămașa morții (după cum se laudă ea) și umblă prin pușcării și tribunale speriind asesorii populari, inculpații și martorii cu strigătele ei demente. Se mai zice în **Expres** că femeia asta arată ca o maimuță strînsă în menghină, ceea ce e cam tare fiindcă Angela Băcescu a fost strînsă doar cu forcepsul cînd a fost extrasă dintre coapsele dulci ale Securității și livrată umanității sub forma binecunoscută de acum a schizofreniei ilustrate.

Dar nu vreau să închei pe această notă tragică și vă mai țin puțin de vorbă: cică era odată... Gata pe azi, ajunge! Continuarea în numărul viitor.

Dorin SPINEANU

Colectivul de redacție: Radu ANDRIESCU, Liviu ANTONESEI (redactor șef adjunct) Emil BRUMARU (redactor șef adjunct), Codrin BURDUJA (secretar de redacție), Alexandru DOBRESCU (redactor șef), Valeriu GHERGHEL (secretar general de redacție), Mădălina GRIGORAȘ (secretar de redacție), Nicolae IONEL, Constantin PRICOP, Horia ZILIERU.

REDACȚIA: IAȘI, Casa cu absidă, Centrul civic, telefon 981/1[illegible]
Administrația: București, Calea Victoriei 133—135 telefon 90/50[illegible]

PREȚUL UNUI EXEMPLAR: LEI 6

Cititorii din străinătate se pot abona prin ROMPRESFILATELI[A]

București, Calea Griviței nr 64—66 sector 1